VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ HAI

28.9.2026 (18.8 Bính Ngọ)

Số 116 (4407)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

ĐỐI THOẠI CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG VỀ *DI SẢN VÀ TÍNH XÁC THỰC* TẠI HÀ NỘI VÀ NINH BÌNH:

Sẽ thông qua "Văn kiện Hà Nội về Di sản và tính xác thực"

[8]

Một góc khu khai quật khảo cổ Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội Ảnh: T.L

Phạt đến 100 triệu đồng hành vi cản trở trái pháp luật hoạt động báo chí [3]

Hành trình thầm lặng tìm lại tên cho liệt sĩ [4]

Hệ thống di tích Huế nhận diện nguy cơ, ứng phó mưa bão [5]

Nâng tầm điểm đến trong kỷ nguyên số

[6]

VĂN HÓA TRONG BÀI TOÁN TĂNG TRƯỞNG HAI CON SỐ

Làm gì để du khách ở thêm một đêm? [12]

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Lời thuyết minh và hiệu ứng nghệ thuật

● **MINH TUỆ**

Một địa phương kia quyết xây dựng một tượng đài khởi nghĩa thuở xưa mà ai cũng thấy cần thiết phải xây dựng, tiền bạc không thiếu, chỉ còn vấn đề làm sao cho tượng đài phải đạt tới chất lượng nghệ thuật, tạo ấn tượng tốt cho công chúng.

Nhiều nhà điêu khắc ra công sáng tạo hình tượng trên cơ sở các tư liệu lịch sử. Một phác thảo lên mô hình một người địa phương cầm đuốc, một người giương cao cái chiêng để gióng, một người cầm giáo, trên đầu họ là lá cờ nghĩa phấp phới, trông thật khí thế.

(Xem tiếp trang 2)

GIẢI PICKLEBALL BÁO *VĂN HÓA* - "PICKLEBALL VĂN HÓA VIỆT 2026":

Khi thể thao trở thành nhịp cầu lan tỏa văn hóa

[14]

Bộ VHTTDL chịu trách nhiệm thống nhất quản lý nhà nước trong công tác tổ chức các ngày kỷ niệm...

Thứ trưởng Bộ VHTTDL Trịnh Thị Thủy vừa ký ban hành văn bản hợp nhất số 7/2026/VBHN-NĐ-BVHTTDL Nghị định quy định về tổ chức ngày kỷ niệm; nghi thức trao tặng, đón nhận hình thức khen thưởng, danh hiệu thi đua; nghi lễ đối ngoại và đón, tiếp khách nước ngoài.

Theo văn bản, các ngày lễ lớn trong nước bao gồm: Ngày Tết Nguyên đán (1 tháng Giêng âm lịch); Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam (3.2.1930); Ngày Giỗ Tổ Hùng Vương (10.3 âm lịch); Ngày Giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước (30.4.1975); Ngày Chiến thắng Điện Biên Phủ (7.5.1954); Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh (19.5.1890); Ngày Cách mạng Tháng Tám (19.8.1945) và Ngày Quốc khánh nước Cộng hòa XHCN Việt Nam (2.9.1945).

Đối với từng ngày lễ, việc tổ chức hoạt động kỷ niệm được xác định theo các mốc năm tròn, năm lẻ 5 và năm khác, gắn với quy mô, hình thức tổ chức và trách nhiệm của các cơ quan liên quan. Trong đó, các năm tròn có thể tổ chức lễ kỷ niệm cấp quốc gia theo quy định; các hoạt động vào năm lẻ 5 và năm khác tập trung vào nghi thức tưởng niệm, dâng hương, dâng hoa và tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng;... Bên cạnh đó, văn bản quy định việc tổ chức kỷ niệm ngày sinh của các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước đã từ trần; kỷ niệm năm mất của các danh nhân; kỷ niệm ngày thành lập, ngày truyền thống và các ngày kỷ niệm khác; kỷ niệm các ngày lễ quốc tế; hình thức tổ chức buổi lễ.

Bộ VHTTDL chịu trách nhiệm thống nhất quản lý nhà nước trong công tác tổ chức các ngày kỷ niệm; nghi thức trao tặng, đón nhận hình thức khen thưởng, danh hiệu thi đua; Chủ trì hướng dẫn thi hành nghi thức trong tổ chức các ngày kỷ niệm; trao tặng, đón nhận hình thức khen thưởng, danh hiệu thi đua. Bộ Ngoại giao chịu trách nhiệm thống nhất quản lý nhà nước về thực hiện nghi lễ đối ngoại và đón, tiếp khách nước ngoài; Kiến nghị mức độ đón, tiếp các đoàn khách cấp cao nước ngoài, các tổ chức quốc tế, các tổ chức khu vực khác chưa được quy định tại Nghị định này. Bộ Tài chính chủ trì, phối hợp với Bộ Kế hoạch và Đầu tư, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Bộ Ngoại giao và các Bộ, ngành, cơ quan có liên quan hướng dẫn về nguồn kinh phí và việc sử dụng kinh phí tổ chức các sự kiện quy định tại Nghị định này.

Bộ Xây dựng chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành có liên quan xây dựng quy định phục vụ đón, tiễn lãnh đạo Đảng, Nhà nước và khách nước ngoài tại các cửa khẩu quốc tế. Bộ VHTTDL chủ trì, phối hợp với các Bộ, ngành, đoàn thể có liên quan trong việc chỉ đạo các hoạt động tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng ở Trung ương và địa phương nhân dịp tổ chức các sự kiện quy định tại Nghị định này. Bộ Công an, Bộ Quốc phòng theo chức năng, nhiệm vụ của mình có trách nhiệm bảo đảm an toàn, an ninh tuyệt đối cho việc tổ chức các sự kiện quy định tại Nghị định này.

Các Bộ, ngành có liên quan, trong phạm vi chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của mình, có trách nhiệm phối hợp với Bộ VHTTDL và Bộ Ngoại giao trong việc tổ chức các ngày kỷ niệm; thực hiện nghi thức trao tặng, đón nhận hình thức khen thưởng, danh hiệu thi đua; nghi lễ đối ngoại và đón, tiếp khách nước ngoài. Người đứng đầu các cơ quan nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội, tổ chức kinh tế, đơn vị vũ trang nhân dân chịu trách nhiệm thi hành Nghị định này.

T.SƯƠNG

Lời thuyết minh...

(Tiếp theo trang 1)

Những người tham gia xét duyệt tỏ ý thích phác thảo này. Nhưng một cán bộ hưu trí dự họp phát biểu: Khởi nghĩa có sự tham gia của nhiều thành phần xã hội, nên phác thảo còn rất… thiếu. Mọi người hơi tưng hửng. Người cán bộ hưu trí ấy nói không sai sự thật lịch sử.

Nhà điêu khắc ra sức giải thích về đặc thù của "ngôn ngữ tượng đài" chính là tinh giản, nhân vật phải rất ít, không thể đưa cả một đám đông lên tượng, nhưng người cán bộ hưu trí nhất quyết không nghe. Nhà điêu khắc phải nhượng bộ, bằng cách tạo thêm các hình tượng ở hai cánh cung gắn với đế tượng đài, gần với mặt đất, để cho nó "đủ mặt" các nhân vật. Các nhân vật "đính" vào theo kiểu tượng nửa tròn, có hình nằm mai phục, áp vào dải cánh cung gần với mặt đất. Tượng dựng lên, đương nhiên có khen có chê. Một nữ cán bộ hưu trí bảo: "Tượng đài rất đẹp. Nhưng cái dải dưới này sao mà cái hình nó giống mấy con châu chấu quá!". Bà là người rất tự hào về quê mình, nhưng ăn nói rất bộc trực, không có ý bài bác gì. Từ câu nói của bà, giật mình nhìn lại tượng đài, quả có cảm giác thế thật, về cái phần "thêm" cho nó "đủ" nhân vật. Chưa kể một khi tượng đài có quá nhiều nhân vật, sẽ phân tán sự chú ý đối với nhân vật chính uy nghi trên bệ tượng đài.

Làm tượng đài ngoài trời là để hướng đến công chúng, và cái đích của nghệ thuật là sự thụ cảm của công chúng, chứ không phải lý lẽ của hội đồng thẩm định hay thuyết minh của tác giả. Thiết nghĩ người tổ chức thực hiện chỉ có một cách đúng đắn duy nhất: Lắng nghe. Còn tác giả thì nên tự vấn: Mình biểu đạt thế nào mà người ta lại cảm thấy như vậy?

Tạo hình những cây cầu phần nào đó giống với dựng tượng đài ngoài trời ở chỗ nó gắn liền với cảnh quan có sẵn. Cảnh quan có sẵn chính là cái phông mà "trời" đã tạo tác, các nhà nghệ sĩ ở trần đời nếu muốn tỏ tài năng nghệ thuật của mình, muốn thành "đồng tác giả thứ hai" với "trời" thì phải làm sao cho nó hài hòa với cái mà "đồng tác giả thứ nhất" đã làm trước rồi. Cây cầu là để cho người ta qua lại, và cũng không hiếm trường hợp người ta chỉ nhằm xây dựng sao cho nó khỏi sập, khỏi gãy, mà không chú trọng nhiều đến yếu tố thẩm mỹ. Cái muốn bàn ở đây là các công trình cầu bên cạnh chức năng thực dụng (lưu thông) kiêm chức năng nghệ thuật. Quả thực đó là mục đích hay, vì các công trình phải góp phần tôn vẻ đẹp của một vùng đất, cây cầu phải khiến vùng đất trở nên đẹp hơn, để làm sao cho mọi người đều cảm thấy phấn khởi tự hào hơn, phải trầm trồ thán phục hơn. Ý tốt là thế, nhưng thực hiện sao cho đạt ý ấy, quả là không hề dễ.

Một địa phương nọ xây dựng một cây cầu có cái khung bằng sắt tròn lượn sóng tựa hình ba quả đồi liên tiếp với đường cong parabola, mà chỗ cong giữa nhô cao hơn. Nhà sáng tạo thuyết minh là thể hiện hình sóng lượn như một đặc thù của địa phương. Nhưng nhiều người trong công chúng lại có cảm giác khác. Họ bảo nó giống hình… con sâu đo. Sâu đo là loài sâu khi đi thì giữa lưng cứ vồng lên, tựa như để đo vậy. Và nhìn lối tạo hình của cầu trên thực địa, quả nhiên rất giống con sâu đo.

Cảm giác ấy là thật, không giống như "nhạc chế" chỉ để đùa vui. Mà tác giả hay hội đồng thẩm định không thể cứ đứng ở cái mố cầu để giải thích với người qua lại rằng, "chúng tôi làm cầu hình con sóng, không phải hình con sâu đo". Có ý tưởng hay, biểu hiện nó bằng ngôn ngữ nghệ thuật, thực hiện nó sao cho công chúng cảm nhận được đúng ý đồ của mình, bên cạnh tài năng là cả một sự dày công. Để công nghiệp văn hóa phát triển mạnh mẽ, thiết nghĩ các công trình nghệ thuật ngoài trời phải được tận dụng thành nét đẹp văn hóa, nhưng cần chuẩn bị kỷ lưỡng hơn, nhất là nên công khai lấy ý kiến của công chúng trước khi quyết định thực hiện. ■

Khen thưởng người phát hiện, giao nộp tượng thần khỉ Hanuman

Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Ngãi vừa quyết định tặng Bằng khen cho ông Dương Đình Lục, thôn Đông Lỗ, xã Vạn Tường, vì đã có thành tích trong việc phát hiện và giao nộp cổ vật tượng thần khỉ Hanuman. Theo Quyết định, ông Dương Đình Lục được tặng Bằng khen của Chủ tịch UBND tỉnh. Tiền thưởng kèm theo thực hiện theo quy định hiện hành và được trích từ Quỹ Thi đua, khen thưởng của tỉnh.

Cổ vật được ông Dương Đình Lục phát hiện vào tháng 3.2021, tại vùng biển thôn Tuyết Diêm 3, xã Bình Thuận, huyện Bình Sơn (nay là xã Vạn Tường), trong lúc ông ra biển câu cá. Theo ông Lục, bức tượng nằm dưới lớp cát, cách bờ khoảng 50m, ở độ sâu khoảng 4m. Nhận thấy đây là một hiện vật đặc biệt, ông đã huy động người thân và thuê phương tiện trục vớt, đưa vào bờ. Tượng nặng khoảng 150kg nên quá trình đưa lên và vận chuyển gặp không ít khó khăn.

Sau khi thông tin về bức tượng được biết đến, nhiều người tìm đến xem và có người ngỏ ý mua. Ông Lục cho biết từng có người trả giá 2 tỉ đồng để mua lại cổ vật nhưng ông không đồng ý bán. Sau khi chính quyền địa phương biết việc ông trục vớt cổ vật, ông được vận động giao nộp cho Nhà nước. Năm 2023, ông Lục bàn giao tượng cho Bảo tàng Tổng hợp tỉnh Quảng Ngãi để nghiên cứu, xác định giá trị. Sau khi tiếp nhận, Bảo tàng Tổng hợp tỉnh Quảng Ngãi thành lập hội đồng giám định. Kết quả xác định tượng thần khỉ Hanuman có niên đại thế kỷ XI-XII, được chế tác bằng đá sa thạch hạt mịn.

Tượng cao 84cm, ngang 40cm, nặng khoảng 150kg, gồm bệ đá bát giác cao 14cm và thân tượng cao 70cm trong tư thế ngồi. Tượng thần khỉ Hanuman là hiện vật có giá trị, góp phần phản ánh những dấu ấn lịch sử, văn hóa trên vùng đất Quảng Ngãi, đồng thời cho thấy kĩ thuật điêu khắc và ảnh hưởng của Ấn Độ giáo. Việc ông Dương Đình Lục giao nộp cổ vật cho Nhà nước tạo điều kiện để hiện vật được nghiên cứu, bảo tồn và phát huy giá trị, phục vụ công chúng.

NHƯ ĐỒNG

Khởi tố ba đối tượng in, phát hành 21.000 quyển sách trái phép

Công an TP.HCM vừa cho biết, qua công tác quản lý hoạt động in, phát hành xuất bản phẩm, lực lượng chức năng phát hiện Công ty TNHH In TM Trần Châu Phúc, do Trần Năng Tiến (sinh năm 1980, ngụ phường Phú Thọ) làm Giám đốc, đã in và phát hành 21.000 quyển sách.

Quá trình điều tra, Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an TP.HCM (Phòng PC01) xác định, từ đầu năm 2025, Nguyễn Thị Hồng Phượng (sinh năm 1961, ngụ phường Bàn Cờ) liên hệ, nhờ Lê Đăng Khôi (sinh năm 1983, ngụ phường Chánh Hưng) đặt in 10 xuất bản phẩm với tổng số 21.000 quyển, không có giấy phép theo quy định. Sau đó, Lê Đăng Khôi chuyển file sách cho Công ty TNHH In TM Trần Châu Phúc để đặt in và phát hành theo yêu cầu của Nguyễn Thị Hồng Phượng. Cơ quan điều tra xác định hành vi của Nguyễn Thị Hồng Phượng, Lê Đăng Khôi và Trần Năng Tiến có dấu hiệu phạm tội "Vi phạm quy định về hoạt động xuất bản", quy định tại điểm a, khoản 2, Điều 344 Bộ luật Hình sự.

Ngày 9.9.2026, Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an TP.HCM đã ra quyết định khởi tố vụ án, khởi tố bị can và lệnh bắt bị can để tạm giam đối với Nguyễn Thị Hồng Phượng, Lê Đăng Khôi và Trần Năng Tiến để điều tra về hành vi trên. Công an TP.HCM khuyến cáo các tổ chức, cá nhân, cơ sở in chấp hành nghiêm các quy định của pháp luật về xuất bản; kiểm tra đầy đủ hồ sơ pháp lý trước khi nhận in, không vì lợi nhuận mà tổ chức hoặc tiếp tay in, phát hành sách trái phép. Công an thành phố cũng đề nghị người dân lựa chọn sách có nguồn gốc hợp pháp, không tiếp tay tiêu thụ sách in trái phép; kịp thời thông báo cho cơ quan Công an khi phát hiện dấu hiệu vi phạm.

P.V

Phạt đến 100 triệu đồng hành vi cản trở trái pháp luật hoạt động báo chí

● L.SƠN

Phó Thủ tướng Phạm Thị Thanh Trà thay mặt Chính phủ vừa ký ban hành Nghị định 367/2026/NĐ-CP quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực báo chí.

Nghị định này quy định về hành vi vi phạm hành chính; hành vi vi phạm hành chính đã kết thúc và hành vi vi phạm hành chính đang thực hiện; hình thức xử phạt, mức xử phạt, biện pháp khắc phục hậu quả; đối tượng bị xử phạt; thẩm quyền lập biên bản, thẩm quyền xử phạt vi phạm hành chính; việc thi hành các hình thức xử phạt và biện pháp khắc phục hậu quả trong lĩnh vực báo chí. Thời hiệu xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực báo chí là 2 năm. Mức phạt tiền tối đa đối với mỗi hành vi vi phạm hành chính trong lĩnh vực báo chí là 500.000.000 đồng đối với tổ chức, 250.000.000 đồng đối với cá nhân.

Phạt tiền từ 20.000.000 đồng đến 30.000.000 đồng đối với hành vi cản trở trái pháp luật hoạt động nghề nghiệp của nhà báo, phóng viên. Phạt tiền từ 30.000.000 đồng đến 50.000.000 đồng đối với hành vi thu giữ trái phép phương tiện, tài liệu hoạt động báo chí của nhà báo, phóng viên. Phạt tiền từ 50.000.000 đồng đến 70.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự: Xúc phạm uy tín, danh dự, nhân phẩm của nhà báo, phóng viên khi đang hoạt động nghề nghiệp; Hủy hoại, cố ý làm hư hỏng phương tiện, tài liệu hoạt động báo chí của nhà báo, phóng viên.

Phạt tiền từ 70.000.000 đồng đến 100.000.000 đồng đối với hành vi có lời nói, hành động đe dọa, uy hiếp tính mạng của nhà báo, phóng viên mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự.

Nghị định cũng quy định mức xử phạt đối với vi phạm quy định về đăng, phát nội dung thông tin trên báo chí, bản tin, đặc san: Phạt tiền từ 5.000.000 đồng đến 10.000.000 đồng đối với hành vi không nêu rõ xuất xứ nguồn tin khi đăng, phát trên báo chí có sử dụng thông tin do cơ quan, tổ chức, người có thẩm quyền có nghĩa vụ cung cấp thông tin cho báo chí theo quy định. Phạt tiền từ 10.000.000 đồng đến 20.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây: Đăng, phát thông tin sai sự thật gây ảnh hưởng ít nghiêm trọng; Minh họa, đặt tiêu đề tin, bài không phù hợp nội dung thông tin làm cho người đọc hiểu sai nội dung thông tin; Đăng, phát ý kiến phản hồi không thể hiện đầy đủ nội dung hoặc đăng, phát không đúng thời điểm theo quy định.

Phóng viên tác nghiệp tại một sự kiện Ảnh: NGUYỆT ÁNH

Phạt tiền từ 20.000.000 đồng đến 40.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây: Đăng, phát tin, bài, ảnh không phù hợp với thuần phong mỹ tục Việt Nam; Đăng, phát thông tin cổ xúy các hủ tục, mê tín, dị đoan; Thể hiện không đúng chủ quyền quốc gia khi đăng, phát hình ảnh bản đồ Việt Nam mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự; Đăng, phát thông tin ảnh hưởng đến sự phát triển bình thường về thể chất và tinh thần của trẻ em; Không thực hiện việc đăng, phát ý kiến phản hồi của cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan đến tác phẩm báo chí theo quy định tại khoản 2 Điều 36 Luật số 126/2025/QH15; Đăng, phát thông tin, chương trình dành cho trẻ em không bảo đảm tỷ lệ nội dung, thời điểm, thời lượng trên báo chí; Không thực hiện hoặc thực hiện không đúng quy định về cảnh báo nội dung không phù hợp với trẻ em trên báo chí; Tiết lộ bí mật đời tư của cá nhân nhưng không được sự đồng ý của cá nhân đó; Đăng, phát thông tin xâm phạm bí mật hoặc an toàn thư tín của cá nhân; Đăng, phát thông tin tiết lộ họ tên, địa chỉ, bút tích của người tố cáo và thông tin khác làm lộ danh tính của người tố cáo, trừ trường hợp người tố cáo có yêu cầu khác hoặc trường hợp quy định tại điểm đ, khoản 5 Điều này.

Phạt tiền từ 40.000.000 đồng đến 60.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây: Miêu tả tỉ mỉ hành vi tội ác trong các tin, bài, ảnh; Quy kết tội danh khi chưa có bản án kết tội của tòa án đã có hiệu lực pháp luật; Đăng, phát thông tin về những chuyện thần bí gây hoang mang trong xã hội, ảnh hưởng xấu đến trật tự, an toàn xã hội và sức khỏe cộng đồng; Đăng, phát thông tin về thân nhân, các mối quan hệ của cá nhân trong các vụ án, vụ việc tiêu cực khi không có căn cứ chứng minh các thân nhân và các mối quan hệ đó liên quan đến vụ án, vụ việc tiêu cực hoặc chưa có kết luận của cơ quan nhà nước có thẩm quyền, trừ trường hợp pháp luật có quy định khác; Giới thiệu, quảng bá, đặt đường dẫn trang thông tin điện tử có nội dung vi phạm quy định pháp luật.

Phạt tiền từ 60.000.000 đồng đến 80.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây: Đăng, phát thông tin có nội dung xuyên tạc, vu khống, xúc phạm danh dự, uy tín của tổ chức, danh dự, nhân phẩm của cá nhân mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự; Đăng, phát thông tin sai sự thật gây ảnh hưởng nghiêm trọng; Đăng, phát thông tin miêu tả tỉ mỉ hành động dâm ô, tuyên truyền lối sống đồi trụy mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự; Thực hiện không đúng tôn chỉ, mục đích ghi trong giấy phép hoạt động báo chí gây ảnh hưởng nghiêm trọng; Đăng, phát thông tin tiết lộ họ tên, địa chỉ, bút tích của người tố cáo và thông tin khác làm lộ danh tính của người tố cáo gây tổn hại về sức khỏe, tinh thần hoặc bị xúc phạm danh dự, nhân phẩm hoặc bị đe dọa, trù dập, cô lập, kỳ thị hoặc gây thiệt hại về tài sản, trừ trường hợp người tố cáo có yêu cầu khác.

Phạt tiền từ 80.000.000 đồng đến 100.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây: Đăng, phát thông tin sai sự thật gây ảnh hưởng rất nghiêm trọng; Đăng, phát tin, bài, ảnh kích động bạo lực mà chưa đến mức truy cứu trách nhiệm hình sự. Phạt tiền từ 100.000.000 đồng đến 200.000.000 đồng đối với hành vi đăng, phát, giới thiệu, quảng bá tác phẩm, tài liệu hoặc nội dung thông tin trong tác phẩm, tài liệu đã bị đình chỉ phát hành, thu hồi, tịch thu, cấm lưu hành, gỡ bỏ, tiêu hủy hoặc nội dung thông tin mà cơ quan báo chí đã có cải chính, trừ trường hợp quy định tại khoản 8 Điều này.

Phạt tiền từ 300.000.000 đồng đến 400.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây mà không bị truy cứu trách nhiệm hình sự: Đăng, phát thông tin không phù hợp với lợi ích của đất nước và của nhân dân; Đăng, phát thông tin xuyên tạc, bịa đặt, gây hoang mang trong nhân dân; Đăng, phát thông tin có nội dung quy định tại điểm c, khoản 2 Điều 8 Luật số 126/2025/QH15; Đăng, phát thông tin ảnh hưởng tiêu cực đến vị thế, uy tín, hình ảnh Việt Nam; gây phương hại đến quan hệ đối ngoại, hợp tác quốc tế giữa nước Cộng hòa XHCN Việt Nam và các nước, các đối tác...

Nghị định này có hiệu lực thi hành từ ngày 26.9.2026. ■

Phạt tiền từ 400.000.000 đồng đến 500.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau đây mà không bị truy cứu trách nhiệm hình sự: Đăng, phát thông tin có nội dung gây ảnh hưởng đến độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, trừ trường hợp quy định tại điểm c, khoản 3 Điều này; Đăng, phát thông tin có nội dung quy định tại điểm a, khoản 2, khoản 4 Điều 8 Luật số 126/2025/QH15.

Cập nhật các mốc lịch sử và bảo vệ chủ quyền biển đảo

Bộ GD&ĐT vừa ban hành Thông tư số 78 sửa đổi, bổ sung chương trình Giáo dục thường xuyên cấp THCS và THPT, nhằm cập nhật kịp thời các thay đổi về tên gọi, địa danh, đơn vị hành chính và bảo đảm sự đồng bộ, thống nhất với Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

Việc điều chỉnh tập trung vào bốn môn học: Lịch sử và Địa lí (cấp THCS); Lịch sử, Địa lí, Giáo dục kinh tế và Pháp luật (cấp THPT). Quyết định này nhằm phù hợp với việc sắp xếp đơn vị hành chính, tổ chức chính quyền địa phương 2 cấp và đồng bộ với Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Đáng chú ý, các nội dung sửa đổi không làm thay đổi mục tiêu, cấu trúc, yêu cầu cần đạt hay quyền lợi của người học, đồng thời không phát sinh thủ tục hành chính mới. Một trong những nội dung đáng chú ý của Thông tư là cập nhật, điều chỉnh một số kiến thức và yêu cầu cần đạt trong phân môn Lịch sử cấp THCS, môn Lịch sử cấp THPT.

Ở cấp THCS, yêu cầu cần đạt về năng lực lịch sử được điều chỉnh theo hướng làm rõ khả năng tìm hiểu lịch sử, nhận thức và tư duy lịch sử, vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học. Một số nội dung về lịch sử Việt Nam cũng được sắp xếp, cập nhật, trong đó có quá trình thống nhất đất nước về mặt nhà nước, đấu tranh bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ chủ quyền biển đảo và công cuộc đổi mới đất nước. Ở cấp THPT, yêu cầu cần đạt về năng lực lịch sử được điều chỉnh, nội dung Hiến pháp năm 2013 sửa đổi, bổ sung năm 2025 được cập nhật vào chương trình Lịch sử (Chuyên đề học tập lớp 11). Chương trình cũng điều chỉnh nội dung về lịch sử bảo vệ chủ quyền, các quyền và lợi ích hợp pháp của Việt Nam ở Biển Đông; cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc ở vùng biên giới Tây Nam, cuộc đấu tranh bảo vệ chủ quyền quốc gia ở vùng biên giới phía Bắc và ở Biển Đông.

Bên cạnh cập nhật nội dung, một số yêu cầu cần đạt được điều chỉnh cách diễn đạt, sắp xếp lại để phù hợp với nội dung của từng chủ đề và mạch kiến thức...

P.V

Hành trình thầm lặng tìm lại tên cho liệt sĩ

● **Bài, ảnh: HUY AN - QUỲNH HOA**

Trong Chiến dịch 500 ngày đêm tại Hà Nội, hình ảnh những bác sĩ pháp y lặng lẽ làm việc trong lều dã chiến giữa nắng nóng lấy mẫu ADN nhằm xác định danh tính liệt sĩ khiến nhiều người xúc động. Để bảo đảm độ chính xác tuyệt đối cho quá trình giám định ADN, tại mỗi nghĩa trang, từng cán bộ, bác sĩ thuộc Trung tâm Pháp y Hà Nội đều được phân công nhiệm vụ chuyên môn rõ ràng, tuân thủ quy trình nghiêm ngặt.

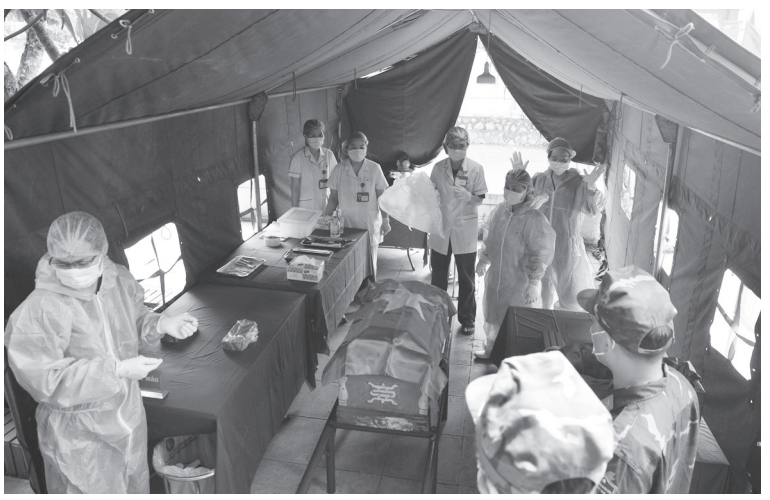
Việc thực hiện lấy mẫu ADN có sự phối hợp chuẩn xác giữa lực lượng khai quật và bác sĩ pháp y

Từ sáng sớm, tại Nghĩa trang liệt sĩ Mai Lâm, xã Đông Anh, các bác sĩ pháp y cùng lực lượng chức năng đã có mặt tại hiện trường, chuẩn bị dụng cụ, đối chiếu hồ sơ và rà soát từng phần mộ nằm trong kế hoạch lấy mẫu. Tại khu vực lều dã chiến được bố trí riêng biệt, những chiếc khay dụng cụ, chai dung dịch sát khuẩn, bàn lấy mẫu và hồ sơ hiện trường được sắp xếp gọn gàng. Trước khi bước vào quy trình chuyên môn, mọi bước chuẩn bị đều được thực hiện cẩn trọng từ khâu kiểm tra thông tin phần mộ, mã hóa từng trường hợp, đến việc trang bị trang phục bảo hộ, găng tay, khẩu trang nhằm tránh để mẫu sinh học từ người sống ảnh hưởng đến mẫu hài cốt.

Bác sĩ Dương Thị Thảo My thuộc Trung tâm Pháp y Hà Nội trực tiếp đảm nhận các công đoạn từ kiểm soát quy trình, số hóa thông tin đến lựa chọn mẫu sinh phẩm và hoàn thiện hồ sơ hiện trường. Để tránh nhầm lẫn mẫu hoặc nhiễm chéo, bác sĩ Thảo My cho biết điều quan trọng đầu tiên là mỗi ngôi mộ phải được số hóa chính xác và gắn với một mã số riêng tương ứng với mẫu được lấy. Công việc diễn ra chậm rãi, gần như không có chỗ cho sự vội vàng hay sai sót. Khi phần mộ được mở và tiểu sành được đưa lên, bác sĩ Thảo My trực tiếp kiểm tra hiện trạng, quan sát kỹ các thành phần còn lại để lựa chọn mẫu phù hợp phục vụ giám định ADN. Trong đó, răng luôn là lựa chọn ưu tiên số một, đặc biệt là phần chân răng. Nếu không tìm được răng, bác sĩ sẽ ưu tiên lấy xương ống hoặc xương dài, còn xương dẹt chỉ được lựa chọn trong trường hợp không còn giải pháp nào khác.

Các bác sĩ pháp y thực hiện quy trình lấy mẫu ADN nghiêm ngặt từ khâu kiểm tra thông tin phần mộ, mã hóa từng trường hợp, đến việc trang bị trang phục bảo hộ, găng tay, khẩu trang nhằm tránh để mẫu sinh học từ người sống ảnh hưởng đến mẫu hài cốt liệt sĩ tại Nghĩa trang liệt sĩ Mai Lâm

Khu vực lấy mẫu ADN tại lều dã chiến ở Nghĩa trang liệt sĩ xã Phú Nghĩa

Khó khăn lớn nhất đối với bác sĩ Thảo My là những phần mộ đã chôn cất quá lâu năm khiến xương mủn, răng rơi rụng hoặc thất lạc trong đất. Có những lúc, chị cùng các cán bộ làm nhiệm vụ phải vần từng cục đất, kiên trì kiểm tra từng mảnh nhỏ để tìm cho bằng được từng chiếc răng hay đoạn xương còn lại. Từng mẫu sau khi thu nhận bằng dụng cụ chuyên dụng được đánh dấu, ghi mã, đóng gói, niêm phong và kiểm tra lại thông tin trước khi bàn giao về phòng giám định phân tích ADN. Sau khi hoàn tất, phần mộ được hoàn trả và chỉnh trang sạch sẽ, các bác sĩ tiếp tục rà soát hồ sơ, kiểm đếm số lượng mẫu để hoàn thiện những thủ tục cuối cùng tại hiện trường.

Bác sĩ Trịnh Thị Thủy và cán bộ làm nhiệm vụ số hóa trao đổi công việc trước khi khai quật lấy mẫu giám định ADN hài cốt liệt sĩ tại Nghĩa trang liệt sĩ xã Phú Nghĩa

Trong khi đó, tại Nghĩa trang liệt sĩ Đông Phương Yên, xã Phú Nghĩa, Hà Nội, công tác lấy mẫu được bác sĩ Trịnh Thị Thủy và Trần Thị Minh Hiền, cán bộ Trung tâm Pháp y Hà Nội trực tiếp triển khai với sự tuân thủ nghiêm ngặt các nguyên tắc chống nhiễm chéo. Hai bác sĩ chuẩn bị đầy đủ đồ bảo hộ, thường xuyên thay găng tay, hạn chế số người tiếp cận trực tiếp và làm sạch thiết bị sau từng công đoạn.

Việc xử lý từng phần mộ được tiến hành theo trình tự riêng biệt, tuyệt đối không để mẫu của phần mộ này tiếp xúc với mẫu của phần mộ khác. Mọi thao tác chuyên môn tại đây đều đòi hỏi sự chậm, chắc và có kiểm soát. Ngay cả trong điều kiện nắng nóng và mệt mỏi, bác sĩ Thủy và Hiền vẫn duy trì sự tỉnh táo cao độ để không bỏ sót hoặc làm sai lệch bất kỳ chi tiết nào, tiến hành chọn lựa mẫu sinh phẩm phù hợp, ghi mã, bảo quản và hoàn thiện hồ sơ sinh phẩm tại chỗ.

Đằng sau những thao tác kỹ thuật tỉ mỉ tại nghĩa trang, là những tâm tư rất đỗi đời thường nhưng sâu sắc của những người làm nghề pháp y. Bác sĩ Dương Thị Thảo My chia sẻ, điều khiến chị nhớ nhất trong quá trình đi lấy mẫu chính là những di vật còn lưu giữ trong mộ như đồ dùng cá nhân và nhiều hiện vật đặc biệt khác. Mỗi lần bắt gặp một di vật là một lần chị cảm nhận rõ hơn sự hy sinh, cống hiến của các anh hùng liệt sĩ. Bố mẹ chị có lúc không thực sự yên tâm vì công việc vừa vất vả vừa chịu nhiều định kiến, nhất là đối với phụ nữ, nhưng chị luôn thấy tự hào vì góp một phần nhỏ bé trong quá trình trả lại danh tính cho các liệt sĩ. Ý thức được rằng phía sau mỗi mẫu hài cốt là một cuộc đời và một gia đình đã chờ đợi suốt nhiều năm, các bác sĩ đều thực hiện công việc với sự cẩn trọng và trách nhiệm cao nhất.

Nói về tính chất đặc thù của nhiệm vụ, bác sĩ Trịnh Thị Thủy nhấn mạnh, việc chống nhiễm trong lấy mẫu hài cốt là nguyên tắc bắt buộc, bởi giám định ADN là hành trình có nhiều bước nối tiếp nhau, trong đó lấy mẫu tại hiện trường chỉ là điểm khởi đầu nhưng mang tính quyết định. Nếu mẫu được chọn đúng, bảo quản đúng và thông tin ghi chép đầy đủ thì phòng xét nghiệm sẽ có nhiều cơ hội hơn để tách chiết ADN, tạo dữ liệu di truyền và đối sánh với mẫu thân nhân, còn một sai sót nhỏ ở hiện trường sẽ rất khó khắc phục ở các bước sau.

Trong chiến dịch 500 ngày đêm, bước chân của các bác sĩ pháp y tiếp tục đi qua nhiều nghĩa trang, lặp lại hàng nghìn thao tác nghiêm ngặt với mong muốn từ những mẫu hài cốt nhỏ được đưa lên khỏi lòng đất sẽ có thêm nhiều phần mộ được gọi đúng tên. Nhiệm vụ tìm kiếm, quy tập và xác định danh tính hài cốt liệt sĩ là hành động tri ân sâu sắc, đáp lại sự chờ đợi của những người mẹ, người vợ, người thân nơi quê nhà và nối dài đạo lý "Uống nước nhớ nguồn" của dân tộc. ■

Hệ thống di tích Huế nhận diện nguy cơ, ứng phó mưa bão

● **Bài, ảnh: SƠN THÙY**

Hệ thống di tích Cố đô Huế đang đối mặt nhiều nguy cơ mất an toàn trong mùa mưa bão sắp tới, từ sạt lở bờ sông, hồ, xuống cấp công trình đến cây xanh gãy đổ. Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế (Trung tâm) đang triển khai gia cố và xây dựng phương án ứng phó nhằm hạn chế thiệt hại.

Trước khi bước vào mùa mưa, lực lượng của Phòng Quản lý bảo vệ thuộc Trung tâm tổ chức chống đỡ, gia cố, néo giữ cố định các công trình di tích có nguy cơ bị ảnh hưởng bởi mưa bão. Tại khu vực Hoàng thành Huế, lực lượng chức năng đã triển khai chống đỡ, néo giữ tại nhiều công trình di tích như lầu Ngũ Phụng, Hiển Lâm Các, Thế Miếu, Nhật Thành Lâu, Đông Khuyết Đài, Cung Diên Thọ, Lầu Tứ Phương Vô Sự… Cùng với đó, các di tích có độ cao và ở ven sông Hương như Quan Tượng Đài, Nghinh Lương Đình, Phu Văn Lâu cũng được giằng néo cẩn thận để phòng tránh thiên tai, mưa bão khắc nghiệt.

Nhiều điểm nguy cơ

Hiện nay, Phòng Cảnh quan môi trường cũng đã hoàn thành việc cắt tỉa cây xanh ở khu vực Đại Nội Huế và các lăng, các điểm di tích do Trung tâm Bảo tồn Di tích Cố đô Huế quản lý. Nhiều cây "cổ thụ" cũng được gia cố, chống đỡ để hạn chế tối đa nguy cơ ảnh hưởng khi có mưa gió, bão lũ.

Qua khảo sát, đánh giá tại các điểm di tích của Trung tâm, hiện có một số khu vực nguy cơ sạt lở và hư hỏng, thấm dột cần chú ý như điện Huệ Nam (hay điện Hòn Chén); bến thuyền khe Châu Ê ở gần lăng Khải Định; một số hạng mục ở lăng Dục Đức; công trình Hữu Tùng Tự ở lăng Minh Mạng; điện Long An; lầu Tàng Thơ… Ngoài ra, hệ thống hồ cảnh quan ở các di tích, trong đó nổi bật là hồ Ngoại Kim thủy (bao quanh Hoàng thành Huế), hồ Lưu Khiêm ở lăng Tự Đức cũng đối diện nguy cơ sạt lở, hư hại khi mưa bão và lũ lụt. Theo ghi nhận của phóng viên *Văn Hóa*, hiện nay tại khu vực nhiều di tích thuộc Quần thể di tích Cố đô Huế đang có nhiều hộ dân còn sinh sống. Không những công trình di tích xuống cấp mà phần lớn nhà ở của cư dân cũng đã hư hại, không gian nhếch nhác, nguy cơ ảnh hưởng lớn khi xảy ra thiên tai. Có thể kể đến như khu vực di tích Thượng Thư đường Bộ Công (Lục Bộ), các khu nhà tập thể ở di tích Quốc Tử Giám triều Nguyễn, khuôn viên di tích Khâm Thiên Giám, khu vực di tích An Lăng…

Ông Lê Công Sơn, Phó Giám đốc Trung tâm cho biết, phần lớn các công trình thuộc Quần thể di tích Cố đô Huế có kiến trúc gỗ, hệ mái nặng nên chịu nhiều ảnh hưởng nếu mưa lớn kéo dài và thiên tai. Đặc biệt, nhiều di tích nằm dọc triền sông nên thường xuyên chịu tác động của mưa lớn, lũ lụt và dòng chảy, nguy cơ sạt lở tại các khu vực này cũng khá cao. Trong đó có điện Hòn Chén có vị trí khá đặc biệt, bị ảnh hưởng cả sạt lở bờ sông và tình trạng đá lăn từ phía núi. Vì vậy, Trung tâm thường xuyên kiểm tra, đánh giá các nguy cơ tại khu vực này. Các di tích Huế có cảnh quan đặc trưng với hệ thống ao, hồ, núi và cây xanh đan xen, nằm gần các công trình kiến trúc cũng đặt ra nhiều nguy cơ trong mùa mưa bão. Nhiều cây xanh lâu năm có thể bị sâu bệnh, hư hại từ bên trong nhưng khó phát hiện bằng mắt thường, tiềm ẩn nguy cơ gãy đổ, không chỉ gây ảnh hưởng đến công trình, hiện vật mà còn đe dọa lực lượng làm nhiệm vụ tại các di tích.

Bên cạnh đó, tác động của dòng chảy và nước lũ ngâm lâu ngày có thể làm ảnh hưởng đến hệ thống kè hồ, bờ tường, gây sạt lở. Năm 2025, một đoạn tường Hoàng thành Huế đã bị sụp đổ, cho thấy những nguy cơ này cần được chủ động nhận diện và xử lý. "Trung tâm xác định phòng, chống thiên tai tại các di tích không phải nhiệm vụ thời điểm mà là công việc thường xuyên, gắn với công tác bảo tồn. Hằng năm, Trung tâm triển khai các phương án theo phương châm "nhận diện, phòng chống từ xa", ưu tiên phát hiện và xử lý nguy cơ trước khi thiên tai xảy ra, hạn chế tối đa việc khắc phục hậu quả", ông Sơn nói.

Công trình Nhật Thành Lâu (Đại Nội Huế) đã được triển khai biện pháp néo giữ để bảo vệ trong mùa mưa bão

Có phương án trong phương án

Trước mùa mưa bão, Ban Phòng thủ dân sự của Trung tâm tổ chức kiểm tra toàn bộ các công trình di tích, tập trung nhận diện những nguy cơ từ tình trạng xuống cấp, tác động của mưa bão, dòng chảy và các yếu tố tự nhiên khác. Trên cơ sở đó, Trung tâm xây dựng phương án cụ thể và kế hoạch đầu tư theo từng giai đoạn. Đối với những công trình, hạng mục có tính cấp bách thì đơn vị xây dựng phương án ứng phó khẩn cấp và xử lý ngay.

Nhiệm vụ được phân công cụ thể cho các phòng, ban, đơn vị trực thuộc, trong đó lực lượng của Phòng Quản lý bảo vệ được huy động 100%. Toàn bộ Trung tâm có khoảng 200 nhân sự được phân công tham gia ứng phó khi xảy ra mưa bão, thiên tai. Theo ông Lê Công Sơn, Trung tâm quán triệt phương châm "4 tại chỗ", xây dựng "phương án trong phương án", lúc nào cũng có phương án và giải pháp dự phòng, nhất là đối với lực lượng làm nhiệm vụ trong mùa mưa bão. Trước tiên phải đảm bảo an toàn tính mạng của lực lượng ứng trực thì mới bảo vệ được các công trình di tích, hiện vật và tư liệu liên quan. Tại những công trình, khu vực có nguy cơ mất an toàn, Trung tâm đã chủ động bố trí địa điểm lưu trú an toàn để lực lượng trực có thể trú ngụ khi không may xảy ra sự cố.

"Do hệ thống di tích phân bố trên địa bàn rộng, việc liên lạc, điều phối trực tiếp gặp nhiều khó khăn khi xảy ra mưa bão. Trung tâm cũng đã chú trọng bảo đảm thông tin liên lạc trong mọi tình huống, trang bị máy phát điện dự phòng tại các điểm di tích để duy trì nguồn điện; những điểm có nguy cơ bị chia cắt được trang bị hệ thống thông tin liên lạc vệ tinh, góp phần duy trì kết nối và nâng cao khả năng ứng phó khi thiên tai xảy ra", ông Sơn thông tin. Theo phương án, khi có bão lũ lớn gây chia cắt địa bàn, Ban Phòng thủ dân sự của Trung tâm sẽ được tổ chức thành hai cụm để chỉ đạo, điều hành: Cụm 1 đặt tại Tam Tòa và Ngự Tiền Văn phòng - Đại Nội Huế; cụm 2 đặt tại khu vực đàn Nam Giao. Hiện nay, tại khu di sản Huế đang có nhiều dự án tu bổ di tích như điện Cần Chánh, Thái Miếu, lăng Thiệu Trị, lăng Tự Đức… Trung tâm yêu cầu Ban Quản lý dự án Di tích Cố đô Huế và các đơn vị thi công có phương án đảm bảo an toàn tại các công trình trong mùa mưa bão.

"Với các điểm di tích có người dân sinh sống mà công trình đã xuống cấp, chúng tôi đã nhiều lần khuyến cáo để bà con chủ động đảm bảo an toàn cho tính mạng và tài sản của gia đình. Trung tâm cũng đã có văn bản gửi đến chính quyền địa phương về thực trạng và nguy cơ tại các khu vực di tích nói trên để các địa phương cùng phối hợp, chỉ đạo sớm có giải pháp di dời người dân khỏi khu vực nguy hiểm khi mưa bão xảy ra", ông Sơn nói. ■

Khởi công sửa chữa hệ thống kè tại danh thắng quốc gia hồ Xuân Hương

Đại diện Ban quản lý dự án đầu tư xây dựng khu vực Đà Lạt (Lâm Đồng) cho biết, đơn vị vừa tiến hành khởi công xây dựng, sửa chữa hệ thống kè quanh hồ Xuân Hương. Theo đó, dự án sẽ tiến hành thực hiện việc gia cố bảo vệ bờ hồ với tổng chiều dài 5.120m cùng tuyến kè bảo vệ quanh hai đảo Thủy Tạ và Bích Câu là 510m; Sửa chữa, khôi phục hoạt động cống xả đáy hồ với việc chế tạo lắp đặt cánh phai để phục hồi chức năng điều tiết mực nước hồ.

Được biết, dự án sẽ sử dụng kè bê tông cốt sợi phi kim giúp thi công trực tiếp dưới nước mà không cần tháo cạn nước hồ, bảo vệ cảnh quan và môi trường. Tổng giá trị thực hiện công trình hơn 92 tỉ đồng, dự kiến hoàn thành vào tháng 11.2028. Tuyến kè bảo vệ bờ hồ Xuân Hương được xây dựng từ năm 1998. Đến năm 2010, kè được sửa chữa gia cố phần chân kè theo kết cấu, hiện trạng cũ và làm mới phần đỉnh kè với kết cấu bằng lưới mắt cáo dạng mái nghiêng. Tuy nhiên, sau nhiều năm đưa vào sử dụng, hiện nay nhiều phần kè, ta luy quanh hồ đã xuống cấp nghiêm trọng với việc xuất hiện nhiều vị trí bị sụt lún, hở hàm ếch và sập mái nghiêng gây ảnh hưởng đến an toàn công trình cũng như cảnh quan hồ.

Công trình hồ Xuân Hương được người Pháp đầu tư xây dựng vào những năm 1936, hoàn thành vào năm 1937. Từ khi xây dựng đến nay, công trình đóng vai trò quan trọng việc cắt giảm lũ, điều tiết khí hậu, tạo cảnh quan du lịch trong diện mạo của khu vực trung tâm Đà Lạt. Mặt khác, hồ còn là thắng cảnh có vai trò văn hóa, lịch sử cùng với sự hình thành và phát triển của Đà Lạt.

Năm 1988, hồ Xuân Hương được công nhận là di tích thắng cảnh cấp quốc gia. Đây là một trong những di tích danh thắng đầu tiên của Lâm Đồng được xếp hạng quốc gia.

THÀNH KHIÊM

Nâng tầm điểm đến trong kỷ nguyên số

● NHẬT HỒNG

Ngày Du lịch thế giới 27.9.2026 diễn ra trong một thời điểm đặc biệt của ngành Du lịch toàn cầu, khi công nghệ và trí tuệ nhân tạo đang làm thay đổi sâu sắc cách con người lựa chọn điểm đến, tổ chức chuyến đi và trải nghiệm thế giới.

Ngày Du lịch thế giới mở ra một thông điệp không chỉ dành cho một mùa du lịch, mà cho cả chặng đường phía trước

Ảnh: ĐÌNH KIÊN

> *Nhân Ngày Du lịch thế giới năm 2026, Bộ VHTTDL kêu gọi cùng nâng hạng du lịch bằng nâng chất lượng sống của cộng đồng, sức sống của văn hóa và sức hấp dẫn của Việt Nam.*

Văn hóa trở thành năng lực cạnh tranh

Với chủ đề "Chương trình nghị sự số và trí tuệ nhân tạo tái định hình du lịch", Tổng Thư ký Liên Hợp Quốc António Guterres nhấn mạnh một điều tưởng như cũ nhưng lại có ý nghĩa đặc biệt trong kỷ nguyên số: Du lịch trước hết vẫn là câu chuyện của con người, của sự kết nối văn hóa và những giá trị làm phong phú cuộc sống. AI có thể hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ, nâng cao chất lượng dịch vụ, mở ra những cơ hội mới, song nếu thiếu kiểm soát công nghệ cũng có thể khiến dòng khách tiếp tục tập trung vào một số ít điểm đến và nền tảng.

Thông điệp ấy gợi mở một cách nhìn đáng suy ngẫm đối với Việt Nam. Khi công nghệ đang ngày càng tham gia sâu vào chuỗi giá trị du lịch, câu hỏi đặt ra không phải chỉ là làm thế nào để ứng dụng AI nhanh hơn, số hóa nhiều hơn hay đưa Việt Nam xuất hiện nhiều hơn trên các nền tảng toàn cầu. Câu hỏi lớn hơn là chúng ta sẽ sử dụng công nghệ như thế nào để mở rộng cơ hội cho nhiều điểm đến, nhiều doanh nghiệp, nhiều cộng đồng và nhiều giá trị văn hóa cùng tham gia vào sự phát triển của du lịch.

Đó cũng là câu chuyện phía sau một dấu mốc của du lịch Việt Nam trong năm 2026: Việt Nam tăng 7 bậc, lên vị trí 52/110 nền kinh tế trong Chỉ số năng lực phát triển du lịch và lữ hành toàn cầu (TTDI) của Diễn đàn Kinh tế thế giới (WEF).

Thông điệp của Tổng Thư ký Liên Hợp Quốc António Guterres về vai trò kết nối văn hóa của du lịch đặc biệt có ý nghĩa với Việt Nam, một quốc gia sở hữu hệ thống di sản, văn hóa cộng đồng, nghệ thuật, ẩm thực và cảnh quan có sức hấp dẫn lớn.

Theo báo cáo TTDI 2026, tài nguyên văn hóa là một trong những điểm sáng của Việt Nam, với điểm số tăng mạnh và vị trí của trụ cột này được cải thiện đáng kể. Bản chất của chỉ số TTDI cũng cho thấy "tài nguyên văn hóa" không phải là việc một quốc gia có bao nhiêu di sản, mà là khả năng phát huy và phát triển những nguồn lực văn hóa phục vụ du lịch như thế nào.

Trong nhiều năm qua, lợi thế của du lịch Việt Nam thường được nhìn nhận qua sự phong phú của tài nguyên. Nhưng tài nguyên tự thân chưa tạo nên một điểm đến có sức cạnh tranh cao. Một di sản có thể được hàng triệu người biết tới nhưng nếu trải nghiệm còn đơn điệu, thời gian lưu trú ngắn, sản phẩm phụ trợ nghèo nàn và giá trị kinh tế giữ lại tại địa phương thấp, lợi thế ấy chưa được chuyển hóa đầy đủ thành năng lực phát triển. Bởi vậy, câu chuyện của du lịch Việt Nam hôm nay cần đi xa hơn việc quảng bá những gì đang có. Vấn đề là làm thế nào để văn hóa trở thành một phần sống động của sản phẩm, của trải nghiệm và của đời sống kinh tế.

Các bảo tàng có thể trở thành điểm khởi đầu cho một tuyến trải nghiệm. Nhà hát có thể kết nối với doanh nghiệp lữ hành để hình thành sản phẩm biểu diễn dành cho khách quốc tế. Một làng nghề có thể liên kết với nhà thiết kế để tạo ra những sản phẩm mới. Ẩm thực địa phương có thể được kể bằng câu chuyện về lịch sử, nguyên liệu, kỹ thuật và đời sống cộng đồng. Điện ảnh, âm nhạc, thời trang, mỹ thuật và các ngành công nghiệp sáng tạo có thể mở thêm những cánh cửa để du khách tiếp cận Việt Nam. Khi ấy, văn hóa không đứng ngoài du lịch để được "giới thiệu" cho du khách. Văn hóa trở thành một phần của trải nghiệm mà du khách trả tiền để được sống cùng. Đó là yêu cầu đặt ra cho một nền du lịch hiện đại, chuyển từ khai thác tài nguyên sang kiến tạo giá trị.

Cùng sáng tạo sản phẩm và phát triển bứt phá

Từ góc nhìn ấy, thông điệp "cùng sáng tạo sản phẩm" mang một ý nghĩa rộng hơn sự liên kết giữa các doanh nghiệp du lịch. Du lịch tương lai không thể được tạo nên bởi một chủ thể đơn lẻ. Một hành trình có chất lượng cần sự tham gia của hàng không, lữ hành, lưu trú, vận chuyển, ẩm thực, giải trí, văn hóa, nghệ thuật, công nghệ và cộng đồng địa phương.

Lữ hành cần bắt tay với bảo tàng, nhà hát, nghệ sĩ, nghệ nhân, nhà thiết kế, nhà làm phim và doanh nghiệp số. Cùng nhau tạo ra những hành trình để du khách xem biểu diễn, thưởng thức ẩm thực, trải nghiệm làng nghề, khám phá di sản và mua những sản phẩm sáng tạo của Việt Nam. Mỗi địa phương, hiệp hội cần kết nối thành những chuỗi sản phẩm có lịch hoạt động ổn định, có thể đặt mua thuận tiện, thay cho những sự kiện rời rạc. Sự hợp tác này cũng có thể làm thay đổi cách Việt Nam cạnh tranh trên thị trường quốc tế.

Nếu cạnh tranh chủ yếu bằng giá, điểm đến rất dễ rơi vào vòng xoáy phải liên tục giảm giá để thu hút khách. Nếu cạnh tranh bằng những giá trị riêng biệt, được tổ chức thành trải nghiệm có chiều sâu, du lịch có cơ hội nâng cao giá trị mỗi chuyến đi. Một chương trình nghệ thuật đặc sắc, bữa ăn được kể bằng câu chuyện văn hóa, sản phẩm thủ công có thiết kế đương đại hay một trải nghiệm sống cùng cộng đồng, đều có thể tạo ra giá trị mà một phòng nghỉ hay một chuyến vận chuyển thông thường không thể tạo ra. Cùng sáng tạo sản phẩm cũng là cùng chuyển hóa những giá trị văn hóa thành giá trị kinh tế mới.

Cùng mở thị trường

Đây là vấn đề càng trở nên cấp thiết khi nhìn vào cảnh báo của Tổng Thư ký Liên Hợp Quốc về AI. Công nghệ có thể giúp doanh nghiệp nhỏ tiếp cận khách hàng và cải thiện dịch vụ, nhưng nếu các thuật toán tiếp tục ưu tiên những điểm đến đã nổi tiếng, dòng khách có thể ngày càng tập trung vào một số địa danh và nền tảng lớn. Nghịch lý có thể xuất hiện: Công nghệ vốn được kỳ vọng làm cho thế giới rộng mở hơn, nhưng khi sử dụng thiếu định hướng, lại có thể khiến bản đồ du lịch trở nên hẹp hơn. Với Việt Nam, đây là vấn đề cần được nhìn nhận sớm

Nếu chỉ đưa khách đến những điểm đến đã nổi tiếng, những địa danh ấy sẽ tiếp tục chịu áp lực về hạ tầng, môi trường và sức chứa. Trong khi đó, nhiều vùng đất có tài nguyên văn hóa, thiên nhiên và đời sống cộng đồng đặc sắc vẫn chưa bước vào dòng chảy chính của thị trường. Vì vậy, công nghệ cần được sử dụng để mở đường tới những điểm đến mới, phân tán dòng khách và đưa những giá trị địa phương đến với thị trường rộng hơn. Từ đó, đặt ra yêu cầu xây dựng dữ liệu điểm đến chính xác, đa ngôn ngữ, có khả năng sử dụng cho AI, đồng thời bảo đảm thông tin đúng về lịch sử, văn hóa, chủ quyền và bảo vệ dữ liệu cá nhân.

Đây không còn là câu chuyện riêng của ngành Công nghệ mà đó là một phần của năng lực cạnh tranh du lịch. Một điểm đến chưa nổi tiếng nhưng có dữ liệu tốt, nội dung hấp dẫn, sản phẩm dễ đặt mua và được các hệ thống số giới thiệu đúng tới nhóm khách phù hợp hoàn toàn có thể bước vào thị trường quốc tế. Khi ấy, công nghệ trở thành cây cầu nối những giá trị địa phương với nhu cầu toàn cầu.

Nhưng mở rộng thị trường sẽ chỉ có ý nghĩa nếu lợi ích của du lịch được phân bổ rộng hơn. TTDI 2026 đưa ra một cảnh báo có ý nghĩa toàn cầu: Tăng trưởng du lịch không tự động chuyển thành những lợi ích kinh tế và xã hội rộng lớn hơn; áp lực từ tập trung khách và quá tải vẫn tồn tại, đặt ra yêu cầu quản lý tăng trưởng đồng thời với việc phân bổ lợi ích rộng hơn cho cộng đồng. Đây cũng là điểm mà thông điệp "cùng chia sẻ lợi ích" trở nên đặc biệt quan trọng. Cùng làm phải đi đôi với cùng hưởng.

Người dân cần được tham gia vào quá trình thiết kế sản phẩm và được hưởng lợi từ du lịch. Người sáng tạo cần được trả công xứng đáng, được tôn trọng bản quyền. Doanh thu cần được chia sẻ minh bạch và có phần quay trở lại cho bảo tồn. Hàng hóa và lao động tại chỗ cần được ưu tiên. Một điểm đến chỉ có thể phát triển lâu dài khi người dân cảm nhận được rằng du lịch mang lại cơ hội cho chính cuộc sống của họ.

Làng nghề sẽ khó giữ được người trẻ, nếu giá trị kinh tế của nghề truyền thống không đủ để họ tiếp tục theo nghề. Một di sản sẽ khó bảo tồn nếu cộng đồng sở hữu di sản không được hưởng lợi tương xứng. Không gian văn hóa khó duy trì sức sống nếu nghệ sĩ không có điều kiện sáng tạo và những người làm nghề không được trả công xứng đáng. Vì vậy, chia sẻ lợi ích không phải là phần việc đứng sau tăng trưởng. Đó chính là một điều kiện để tăng trưởng có thể kéo dài.

Cùng gìn giữ những giá trị làm nên sức hấp dẫn Việt Nam

Có một điểm gặp nhau rất rõ giữa thông điệp của Liên Hợp Quốc và định hướng phát triển du lịch Việt Nam: Công nghệ dù mạnh đến đâu cũng không thể thay thế giá trị của con người và văn hóa.

AI có thể gợi ý một điểm đến, thiết kế một lịch trình, hỗ trợ giao tiếp hay cá nhân hóa trải nghiệm. Nhưng AI không thể tự mình tạo ra ký ức về một vùng đất nếu phía sau ký ức ấy không có con người,

văn hóa và đời sống thực. Vì thế, càng bước sâu vào kỷ nguyên số, Việt Nam càng cần giữ lấy những giá trị không thể số hóa hoàn toàn: Bản sắc của cộng đồng, sự chân thực của trải nghiệm, nghệ thuật truyền thống, ký ức lịch sử, cảnh quan, ẩm thực, lòng hiếu khách và những câu chuyện làm nên sự khác biệt của từng vùng đất. Đây cũng là lý do phát triển du lịch không thể đánh đổi di sản, môi trường, an toàn và sự đồng thuận của cư dân lấy tăng trưởng ngắn hạn.

Nếu hôm nay một điểm đến thu hút được nhiều khách nhưng ngày mai cảnh quan bị tổn thương, văn hóa bị thương mại hóa và cộng đồng không còn muốn tham gia, thì lợi thế du lịch cũng dần suy giảm. Ngược lại, nếu dòng tiền từ du lịch quay trở lại nuôi dưỡng nghệ thuật, bảo tồn di sản, tạo việc làm cho cộng đồng và khuyến khích thế hệ trẻ tiếp tục sáng tạo trên nền văn hóa của mình, du lịch sẽ trở thành một lực lượng góp phần làm cho văn hóa tiếp tục sống trong đời sống đương đại.

Ngày Du lịch thế giới 2026 không chỉ đặt ngành Du lịch trước câu chuyện AI. Sâu xa hơn, đó là câu chuyện về cách con người lựa chọn hướng đi cho du lịch trong một thế giới đang thay đổi rất nhanh. Thông điệp của Tổng Thư ký António Guterres rằng công nghệ phải phục vụ con người, người lao động, cộng đồng và những điểm đến mới nổi phải được tham gia định hình tương lai của du lịch, có thể trở thành một gợi mở quan trọng đối với Việt Nam.

Sự lựa chọn ấy có thể được cụ thể hóa bằng một tinh thần chung: Cùng sáng tạo sản phẩm, cùng mở thị trường, cùng chia sẻ lợi ích và cùng gìn giữ những giá trị làm nên sức hấp dẫn Việt Nam. Đó là một cách tổ chức lại sự phát triển. Nhà nước đồng hành tháo gỡ điểm nghẽn về thể chế, thị thực và hạ tầng. Doanh nghiệp cùng đầu tư, cùng sáng tạo sản phẩm và mở rộng thị trường. Các địa phương kết nối những giá trị riêng thành những không gian du lịch rộng hơn.

Công nghệ giúp các doanh nghiệp nhỏ và điểm đến mới tiếp cận khách hàng. Nhà trường và doanh nghiệp cùng nâng cao kỹ năng. Cộng đồng tham gia sâu hơn vào quá trình tạo ra và hưởng lợi từ giá trị du lịch. Toàn ngành cùng chuyển đổi xanh, đa dạng hóa thị trường và chủ động trước những rủi ro mới. Qua đó, Việt Nam có thêm một năng lực quan trọng là khả năng tạo ra giá trị mới mà không đánh mất những giá trị đã làm nên sức hấp dẫn của mình.

Ngày Du lịch thế giới mở ra một thông điệp không chỉ dành cho một mùa du lịch, mà cho cả chặng đường phía trước: Công nghệ có thể tái định hình cách chúng ta đi du lịch, nhưng chính con người, văn hóa và cách chúng ta cùng nhau tạo ra và chia sẻ giá trị mới quyết định Việt Nam sẽ trở thành điểm đến như thế nào trong tương lai. ■

ĐỊNH HƯỚNG GIỚI TRẺ SỐNG CÓ VĂN HÓA VÀ TRÁCH NHIỆM:

Bản lĩnh là "tấm lá chắn mềm"

● **THANH MAI**

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, công nghệ mở rộng cơ hội học tập, sáng tạo và kết nối, nhưng cũng đặt người trẻ trước những luồng thông tin và giá trị trái chiều. Giữa dòng chảy ấy, nguy cơ "lệch chuẩn" từ nhận thức đến hành vi đặt ra yêu cầu cấp thiết về bản lĩnh và khả năng làm chủ của người trẻ.

Hiện nay, không gian số đã len sâu vào đời sống, trở thành môi trường học tập, làm việc, giao tiếp và định hình nhận thức của một bộ phận giới trẻ. Internet, mạng xã hội mở rộng khả năng tiếp cận tri thức, thúc đẩy sáng tạo, phát triển kinh tế và giao lưu văn hóa, nhưng đồng thời cũng đặt giới trẻ đứng trước những tác động ngày càng phức tạp.

Cùng với dòng thông tin chính thống, tích cực, môi trường số cũng đang bị phủ lấp bởi không ít tin giả, độc hại, được tạo dựng tinh vi. Những nội dung này khoác lên mình hình thức bắt mắt, cách diễn đạt lấp lửng, nửa đúng nửa sai, thậm chí được hỗ trợ bởi AI để tạo hình ảnh xuyên tạc, châm biếm, từ đó tác động đến nhận thức của người trẻ về lịch sử, văn hóa, truyền thống dân tộc và những giá trị được hun đúc qua các thời kỳ.

Trong bối cảnh đó, bản lĩnh chính trị trở thành "tấm lá chắn mềm", giúp người trẻ giữ vững định hướng trước. Bản lĩnh không chỉ thể hiện ở sự vững vàng về lập trường, mà còn thể hiện ở khả năng phân biệt đúng - sai, tích cực - tiêu cực, biết chọn lọc, kiểm chứng thông tin và có trách nhiệm với mỗi hành vi trên không gian mạng.

TS. Nguyễn Huy Phòng (Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh) bày tỏ, sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh từng căn dặn: *"Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà… Nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do các thanh niên"*. Qua mỗi thời kỳ phát triển của đất nước, thanh niên luôn giữ vị trí, vai trò quan trọng, là lực lượng tiên phong, xung kích trong nhiều phong trào. Bằng bản lĩnh, trí tuệ và khát vọng của tuổi trẻ, những hành động tích cực của thanh niên đã góp phần lan tỏa các giá trị nhân văn, khơi dậy và cổ vũ tinh thần dấn thân, cống hiến trong xã hội.

Trong bối cảnh hiện nay, trước sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ và trí tuệ nhân tạo, thế hệ trẻ càng cần phát huy những phẩm chất tốt đẹp đã được định hình, hun đúc qua lịch sử như: Lòng yêu nước, tinh thần đại đoàn kết, khát vọng sáng tạo, tinh thần xung kích trên mọi lĩnh vực, sẵn sàng dấn thân, cống hiến cho sự phát triển bền vững của đất nước và trường tồn của dân tộc… Cùng với đó, trước những yêu cầu ngày càng cao của thời đại mới, giới trẻ cần chủ động học tập, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại, làm chủ khoa học, công nghệ; nuôi dưỡng tinh thần đổi mới sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm. Từ đó, phát huy trí tuệ, sức sáng tạo của tuổi trẻ thông qua những sáng kiến, phát minh và hành động thiết thực, đóng góp vào quá trình phát triển nhanh, bền vững của đất nước.

Để thế hệ trẻ đủ sức thích ứng với những biến đổi nhanh chóng của đời sống hiện đại, việc bồi đắp bản lĩnh chính trị là điều cần thiết. Mục tiêu không phải tách người trẻ khỏi những tác động đa chiều của thời đại, mà tạo dựng nền tảng đủ vững để mỗi người biết nhận diện, lựa chọn, tự điều chỉnh và chịu trách nhiệm trước những lựa chọn của mình.

TS. Nguyễn Huy Phòng khẳng định, bản lĩnh chính trị của mỗi người được hình thành qua quá trình rèn luyện, phấn đấu và hoạt động thực tiễn. Từ trải nghiệm của bản thân, mỗi người từng bước tích lũy kinh nghiệm, hoàn thiện nhận thức và củng cố chính kiến. Để rút ngắn quá trình đó, giới trẻ phải chủ động học hỏi kinh nghiệm của các thế hệ đi trước, tiếp nhận những giá trị đã được vun đắp, trao truyền qua nhiều thế hệ. Bên cạnh đổi mới công tác giáo dục, tuyên truyền về đạo đức cách mạng theo phương thức truyền thống, cần đầu tư xây dựng các chương trình văn hóa, nghệ thuật có nội dung nhân văn, lành mạnh, được thể hiện sinh động, hấp dẫn trên nền tảng công nghệ. Qua đó, những giá trị lịch sử, văn hóa được truyền tải gần gũi hơn với giới trẻ, khơi dậy niềm tự hào, ý thức về bản sắc dân tộc, cùng tinh thần sáng tạo và khát vọng cống hiến.

Tuy nhiên, khi môi trường số ngày càng có nhiều tác động sâu, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh cũng cần được đặt trong chính không gian này. ThS. Nguyễn Thị Yên (Trường Đại học Văn hóa Hà Nội) nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phát triển hệ sinh thái số theo hướng góp phần hình thành và lan tỏa những chuẩn mực tích cực của con người Việt Nam. Trong đó, các hệ thống gợi ý nội dung cần được thiết kế, vận hành và giám sát có trách nhiệm, ưu tiên những nội dung nhân văn, tôn trọng lịch sử, văn hóa, bản sắc dân tộc; đồng thời hạn chế sự lan truyền của nội dung độc hại, kích động thù hận, phân biệt đối xử và bạo lực.

Ở phía người dùng, ThS. Nguyễn Thị Yên nhấn mạnh yêu cầu nâng cao năng lực số để mỗi cá nhân chủ động trước dòng thông tin đa chiều. Người dùng cần biết đánh giá nguồn tin, nhận diện thiên lệch, phân tích bối cảnh và kiểm chứng trước khi tin hoặc chia sẻ. Cùng với kỹ năng, cần hình thành văn hóa ứng xử số dựa trên sự tôn trọng, trách nhiệm và ý thức về tác động của mỗi phát ngôn, hành vi đối với cộng đồng.

Để những năng lực ấy trở thành thói quen, giáo dục năng lực số và đạo đức số cần được triển khai từ nhà trường, mở rộng tới gia đình và cộng đồng, với nội dung phù hợp từng nhóm đối tượng. Sự tham gia của cơ quan truyền thông, tổ chức xã hội và doanh nghiệp công nghệ cũng cần được phát huy, góp phần tạo dựng một môi trường số nơi người trẻ vừa được tiếp cận tri thức, vừa có khả năng tự chủ, chọn lọc và chịu trách nhiệm với những gì mình tiếp nhận, tạo ra và lan tỏa. ■

Thanh niên cần phát huy sức trẻ, tinh thần sáng tạo, cống hiến và tình nguyện, góp sức xây dựng đất nước **Ảnh: HÀ NỘI XANH**

ĐỐI THOẠI CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG VỀ DI SẢN VÀ TÍNH XÁC THỰC TẠI HÀ NỘI VÀ NINH BÌNH:

Sẽ thông qua "Văn kiện Hà Nội về Di sản và tính xác thực"

● **HỒNG GẤM**

Từ ngày 27.9 đến 1.10, Việt Nam đăng cai Đối thoại châu Á - Thái Bình Dương về *Di sản và tính xác thực* tại Hà Nội và Ninh Bình do Ủy ban quốc gia UNESCO Việt Nam, Bộ VHTTDL, TP Hà Nội, Ninh Bình, Trung tâm Di sản thế giới và Văn phòng UNESCO tại Hà Nội phối hợp tổ chức. Đây là dịp để Việt Nam chia sẻ kinh nghiệm thực tiễn trong bảo tồn, phục hồi và phát huy giá trị di sản, đồng thời đóng góp tiếng nói của khu vực vào quá trình xây dựng "Văn kiện Hà Nội về Di sản và tính xác thực", tài liệu được kỳ vọng trở thành nguồn tham khảo cho các quốc gia trong nhận diện, bảo tồn và quản lý di sản.

Khoảng 250 đại biểu trong và ngoài khu vực tham dự sự kiện, gồm đại diện các cơ quan chính phủ, chuyên gia di sản, đơn vị quản lý di sản, nhà nghiên cứu, đại diện cộng đồng, chủ thể nắm giữ tri thức và thanh niên. Đối thoại diễn ra vào thời điểm có nhiều ý nghĩa đối với quan hệ hợp tác Việt Nam - UNESCO. Năm 2026 đánh dấu 50 năm Việt Nam và UNESCO thiết lập quan hệ hợp tác. Cũng trong thời gian này, Đại hội đồng Liên Hợp Quốc đã thông qua nghị quyết phát động Thập kỷ quốc tế về văn hóa vì phát triển bền vững giai đoạn 2027-2036, một sáng kiến do Việt Nam khởi xướng.

Đưa kinh nghiệm Việt Nam vào đối thoại quốc tế

Theo bà Lê Thị Hồng Vân, Cục trưởng Cục Ngoại vụ và Ngoại giao văn hóa (Bộ Ngoại giao), kiêm Tổng Thư ký Ủy ban quốc gia UNESCO Việt Nam, Đối thoại hướng tới việc chia sẻ kinh nghiệm giữa các quốc gia và đóng góp vào quá trình xây dựng "Văn kiện Hà Nội về Di sản và tính xác thực". Văn kiện được kỳ vọng trở thành tài liệu tham khảo thực tiễn cho các quốc gia trong nhận diện di sản, xây dựng danh sách dự kiến, lập hồ sơ đề cử, bảo tồn, quản lý và giám sát di sản.

"Nói cách khác, Việt Nam không chỉ tham gia vào cuộc đối thoại với tư cách một quốc gia có nhiều di sản được UNESCO ghi danh, mà còn có cơ hội đưa những kinh nghiệm, bài học từ thực tiễn bảo tồn của mình vào quá trình trao đổi, thảo luận để hình thành cách tiếp cận chung ở cấp độ khu vực và rộng hơn là quốc tế", bà Vân chia sẻ.

Một trong những nội dung trọng tâm của Hội nghị là xem xét mức độ phù hợp của các cách tiếp cận hiện nay trước thực tiễn bảo tồn di sản. Những vấn đề được đặt ra trải rộng từ phục dựng di sản sau xung đột hoặc thiên tai, bảo tồn di sản sống, vai trò của cộng đồng trong gìn giữ giá trị di sản, đến những thách thức do đô thị hóa, biến đổi khí hậu, thiên tai và yêu cầu phát triển.

Hoàng thành Thăng Long là không gian để các chuyên gia quốc tế trực tiếp trao đổi về những vấn đề liên quan đến tính xác thực và tính toàn vẹn của di sản **Ảnh: H.G**

Đại biểu tham dự Đối thoại sẽ tham quan, khảo sát tại Ninh Bình **Ảnh: TR.HUẤN**

Thông qua các trường hợp nghiên cứu so sánh, nhóm làm việc chuyên môn và khảo sát thực địa, những cách tiếp cận hiện hành sẽ được kiểm chứng trong từng bối cảnh di sản cụ thể. Trên cơ sở đó, Hội nghị hướng tới xác định những lĩnh vực cần tiếp tục hoàn thiện và đề xuất các hướng dẫn phù hợp hơn với thực tiễn. Đây cũng là bài toán ngày càng rõ nét đối với Việt Nam khi công tác bảo tồn di sản phải giải quyết hài hòa giữa gìn giữ giá trị gốc, phục hồi những giá trị đã mất, bảo đảm đời sống cộng đồng và đáp ứng yêu cầu phát triển. Tính xác thực của di sản vì thế được xem xét trong mối quan hệ với tính toàn vẹn, giá trị nổi bật toàn cầu, cơ chế bảo vệ và hiệu quả quản lý.

Theo BTC, với hệ thống di sản thế giới và di sản thiên nhiên đa dạng cùng nhiều năm kinh nghiệm trong công tác bảo tồn, Việt Nam có những bài học thực tiễn phù hợp để đóng góp vào các nội dung thảo luận của Hội nghị.

Trưởng Đại diện UNESCO tại Việt Nam Jonathan Wallace Baker đánh giá cao việc Việt Nam ngày càng chủ động mang kinh nghiệm, góc nhìn và các sáng kiến của mình đóng góp vào công việc chung của UNESCO ở cấp độ khu vực và toàn cầu. Theo ông, điều này góp phần đưa quan hệ hợp tác Việt Nam - UNESCO trở thành quan hệ đối tác bình đẳng, cùng học hỏi và chia sẻ tri thức.

Việt Nam hiện có 9 di sản thế giới, 17 di sản văn hóa phi vật thể, cùng nhiều khu dự trữ sinh quyển, công viên địa chất toàn cầu, thành phố sáng tạo, thành phố học tập và di sản tư liệu được công nhận. Từ thực tiễn phong phú đó, việc tổ chức Đối thoại tại Việt Nam tạo điều kiện để các chuyên gia quốc tế tiếp cận trực tiếp những trường hợp di sản cụ thể; đồng thời giúp các nhà quản lý, nhà nghiên cứu và cộng đồng Việt Nam trao đổi với đồng nghiệp trong khu vực về những vấn đề đang đặt ra trong bảo tồn.

Thông qua Đối thoại, Việt Nam còn có cơ hội đưa tiếng nói, tri thức và kinh nghiệm thực tiễn của khu vực châu Á - Thái Bình Dương vào các cuộc thảo luận quốc tế, đồng thời tăng cường quan hệ hợp tác với UNESCO, ICOMOS, các thành viên Ủy ban Di sản Thế giới và đội ngũ chuyên gia quốc tế.

Việc đăng cai sự kiện nằm trong tiến trình Việt Nam tiếp tục chủ động tham gia UNESCO và các cơ chế quốc tế về văn hóa, di sản. Đối thoại vì thế vừa là nơi Việt Nam chia sẻ những kinh nghiệm đã tích lũy, vừa mở thêm cơ hội tiếp nhận tư vấn chuyên môn đối với những vấn đề đang được quan tâm trong bảo tồn và phát huy giá trị di sản.

Một trong những nội dung được kỳ vọng là tranh thủ sự ủng hộ và tư vấn chuyên môn của các chuyên gia quốc tế đối với những hồ sơ đề cử di sản thế giới như Óc Eo - Ba Thê, Cổ Loa, Củ Chi, Vân Long - Kim Bảng - Tam Chúc.

Hoàng thành Thăng Long, điển hình về tính xác thực của di sản

Một trong những điểm nhấn của Đối thoại tại Hà Nội là Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long. Di sản này sẽ được giới thiệu như một trường hợp nghiên cứu thực tiễn về bảo tồn và phát huy giá trị, đồng thời trở thành không gian để các chuyên gia quốc tế trực tiếp trao đổi về tính xác thực và tính toàn vẹn của di sản.

Ông Nguyễn Thanh Quang, Giám đốc Trung tâm Bảo tồn Di sản Thăng Long - Hà Nội cho biết, tại Hội nghị, Trung tâm sẽ có

Theo chương trình, ngày 28.9 sẽ diễn ra phiên khai mạc toàn thể và các phiên hội thảo chuyên đề về tính xác thực, giá trị nổi bật toàn cầu và những đóng góp của châu Á đối với tư duy toàn cầu về tính xác thực.

Ngày 29.9, các đại biểu sẽ tham quan trưng bày về tính xác thực phục dựng Điện Kính Thiên, không gian Chính điện Kính Thiên và dự kiến tham dự lễ khởi công Dự án Bảo quản, tu bổ, phục hồi Điện Kính Thiên tại Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội. Chiều cùng ngày tiếp tục diễn ra các phiên hội thảo chuyên đề.

Ngày 30.9, Hội nghị tổ chức các phiên toàn thể với chủ đề về cộng đồng, tri thức, quản trị dài hạn và định hướng tương lai; con đường phía trước của "Văn kiện Hà Nội về Tính xác

tham luận tại Phiên toàn thể 2 với chủ đề "Tính xác thực, tính toàn vẹn và giá trị nổi bật toàn cầu (OUV)". Tham luận tập trung làm rõ mối quan hệ giữa các yếu tố này, yêu cầu về bằng chứng đối với những đóng góp của châu Á cho tư duy toàn cầu về tính xác thực, đồng thời chia sẻ kinh nghiệm thực tế của Hoàng thành Thăng Long trong nghiên cứu, bảo tồn và phát huy giá trị di sản.

Câu chuyện phục dựng Điện Kính Thiên được đặt ngay trong mạch thảo luận về tính xác thực. Công tác nghiên cứu, phục dựng Điện Kính Thiên và không gian Điện Kính Thiên được tiến hành kỹ lưỡng, đáp ứng các quy định, yêu cầu khoa học trong nước cũng như khuyến nghị của UNESCO, ICOMOS, hướng tới mục tiêu bảo tồn và gia tăng giá trị nổi bật toàn cầu của di sản.

Cũng trong khuôn khổ Hội nghị, Hoàng thành Thăng Long được giới thiệu như một điển hình về bảo tồn và phát huy giá trị di sản. Việc khởi công phục dựng Điện Kính Thiên gắn với quá trình nghiên cứu, bảo tồn và hợp tác quốc tế kéo dài nhiều năm, dựa trên các cứ liệu khảo cổ học, định hướng chiến lược và những khuyến nghị chuyên môn của UNESCO, ICOMOS.

"Việc phục dựng Điện Kính Thiên không tách rời cuộc đối thoại rộng hơn về cách ứng xử với di sản trong thế giới đương đại. Những gì được phục hồi, cách thức phục hồi, căn cứ khoa học nào được sử dụng và làm thế nào để những giá trị được phục hồi tiếp tục nằm trong tổng thể giá trị nổi bật toàn cầu của di sản là những vấn đề cần được xem xét trên nền tảng khoa học và các khuyến nghị quốc tế. Đây cũng là một trong những giá trị thiết thực mà Đối thoại mang lại cho Việt Nam: Đặt những vấn đề cụ thể của di sản Việt Nam trong không gian trao đổi quốc tế, đồng thời mở rộng cơ hội để các chuyên gia, nhà quản lý và cộng đồng cùng tham gia vào quá trình bảo tồn và phát huy giá trị di sản", ông Quang cho biết.

Việc đăng cai Đối thoại châu Á - Thái Bình Dương về Di sản và tính xác thực tiếp tục cho thấy sự chủ động của Việt Nam trong hợp tác quốc tế về di sản, đồng thời mở thêm một diễn đàn để những kinh nghiệm được đúc rút từ thực tiễn bảo tồn trong nước được chia sẻ rộng rãi.

Từ câu chuyện phục dựng Điện Kính Thiên đến những kinh nghiệm trong bảo tồn, quản lý và phát huy giá trị di sản, Đối thoại lần này là cơ hội để Việt Nam đưa những vấn đề đang đặt ra trong thực tiễn của mình vào một không gian trao đổi rộng hơn. Ở đó, kinh nghiệm từ các di sản Việt Nam được chia sẻ, đối chiếu với những cách tiếp cận của khu vực và thế giới, đồng thời tiếp nhận thêm những góc nhìn chuyên môn cho chính công tác bảo tồn trong nước.

Xa hơn một kỳ hội nghị, những trao đổi tại Hà Nội và Ninh Bình còn được kỳ vọng góp phần hình thành "Văn kiện Hà Nội về Di sản và tính xác thực". Từ thực tiễn Việt Nam, tiếng nói và kinh nghiệm của khu vực châu Á - Thái Bình Dương vì thế có thêm một con đường để đi vào cuộc đối thoại chung của thế giới về cách nhận diện, gìn giữ và trao truyền giá trị di sản cho tương lai. ■

Biến giá trị văn hóa thành sức hút du lịch

● **ĐÌNH TOÁN**

Sự phát triển của công nghiệp văn hóa đang cho thấy những giá trị vốn chủ yếu được nhìn nhận ở phương diện tinh thần có thể tham gia ngày càng sâu vào đời sống kinh tế - xã hội. Nhiều hình thức sáng tạo mở rộng không gian để văn hóa hiện diện trong thị trường, đồng thời đặt ra yêu cầu về cách khai thác, đầu tư và gìn giữ giá trị trong quá trình phát triển.

Sức mạnh của công nghiệp văn hóa

Theo định nghĩa của UNESCO, công nghiệp văn hóa là những ngành có tiềm năng tạo ra của cải và thu nhập thông qua việc khai thác các tài sản văn hóa, sản xuất hàng hóa và dịch vụ dựa trên tri thức. Đây là lĩnh vực kết hợp ba yếu tố: Sáng tạo, cơ sở hạ tầng và công nghệ sản xuất hiện đại, từ đó tạo ra các sản phẩm văn hóa có khả năng mang lại lợi ích kinh tế.

Từ cách tiếp cận đó, PGS.TS Bùi Thanh Thủy, Trưởng Khoa Du lịch, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội cho rằng, đầu tư và phát triển các ngành công nghiệp văn hóa, đặc biệt là những lĩnh vực giàu tiềm năng như du lịch văn hóa, có thể tạo điều kiện khôi phục, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, nâng cao đời sống văn hóa - tinh thần của người dân, đồng thời tạo thêm nguồn thu và đóng góp vào tăng trưởng kinh tế.

Những giá trị này ngày càng hiện rõ trong thực tế. Công nghiệp văn hóa vừa góp phần duy trì, phát huy văn hóa truyền thống, quảng bá hình ảnh đất nước, con người, vừa tạo ra các sản phẩm sáng tạo có khả năng tham gia trực tiếp vào thị trường. Đây cũng là định hướng được thể hiện trong Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Trong đó, truyền hình và phát thanh được xác định là một trong 10 ngành công nghiệp văn hóa, với các sản phẩm kết hợp yếu tố văn hóa, sáng tạo, công nghệ và quyền sở hữu trí tuệ, đáp ứng nhu cầu tiêu dùng, hưởng thụ văn hóa của người dân và phù hợp với mục tiêu hội nhập quốc tế, phát triển bền vững đất nước.

Một ví dụ khá rõ cho khả năng lan tỏa ấy là *Gia đình Haha* - chương trình truyền hình thực tế kết hợp khám phá văn hóa, du lịch và giải trí từng trở thành "hiện tượng" trên sóng truyền hình và mạng xã hội. Bên cạnh những tình huống vui vẻ, gần gũi, chương trình đã đưa hình ảnh một Việt Nam giàu sức sống đến gần hơn với công chúng, đồng thời tạo sự chú ý cho nhiều điểm đến vốn chưa được biết đến rộng rãi.

Bản Liền (Lào Cai) là một trong những nơi cảm nhận rõ hiệu ứng đó. Theo chị Vàng Thị Thông, chủ cơ sở Bản Liền Pine homestay, sau khi chương trình phát sóng, lượng du khách đến địa phương tăng mạnh. Có thời điểm, các homestay tại đây kín khách đặt phòng trong ba tháng liền. Lượng khách tăng đã kéo theo những thay đổi trong đời sống người dân. Một số gia đình sửa chữa nhà cửa, chuyển sang làm homestay để đáp ứng nhu cầu lưu trú. Du lịch nhờ đó mở thêm cơ hội sinh kế, tạo nguồn thu để các hộ gia đình tích lũy, tái đầu tư cơ sở vật chất, nâng chất lượng dịch vụ và từng bước xây dựng những sản phẩm gắn với văn hóa bản địa.

Hiệu ứng từ chương trình còn thể hiện ở cách người dân Bản Liền tiếp cận công nghệ. Qua giao lưu với du khách, nhiều gia đình được hướng dẫn sử dụng ứng dụng, mạng xã hội để giới thiệu cảnh quan, đời sống, văn hóa địa phương và dịch vụ lưu trú. Từ những thao tác ban đầu còn đơn giản, họ dần chủ động làm nội dung, chia sẻ hình ảnh, video về quê hương, mở rộng khả năng tiếp cận du khách trên môi trường số.

Hài hòa giữa bảo tồn và khai thác

Từ những chuyển động ấy có thể thấy, công nghiệp văn hóa đang tạo thêm sức bật cho du lịch Việt Nam. Những giá trị văn hóa, khi được chuyển hóa thành sản phẩm và trải nghiệm phù hợp, có thể làm nên sức hấp dẫn riêng cho điểm đến, đồng thời mở thêm cơ hội để văn hóa tham gia vào đời sống kinh tế.

Khai thác cần đi đôi với bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống trong phát triển du lịch
Ảnh: HUY AN

Khi du lịch trở thành thị trường cho các sản phẩm sáng tạo, nhu cầu của du khách tạo động lực để nghệ sĩ, doanh nghiệp và người dân địa phương tiếp tục đầu tư, tìm cách đưa các giá trị truyền thống đến gần hơn với công chúng. Nguồn thu từ du lịch cũng có thể quay trở lại phục vụ bảo tồn, tạo thêm sinh kế cho cộng đồng. Từ đó, sức cạnh tranh của điểm đến được bồi đắp bằng bản sắc và chất lượng trải nghiệm, thay vì chỉ dựa vào lợi thế giá rẻ.

Theo PGS.TS Dương Văn Sáu - Khoa Du lịch, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, xây dựng thương hiệu quốc gia về du lịch văn hóa trong công nghiệp văn hóa là quá trình kiến tạo và vận hành thương hiệu điểm đến quốc gia. Du lịch văn hóa có thể trở thành công cụ định vị những giá trị cốt lõi thông qua việc tích hợp nguồn lực di sản và văn hóa đương đại vào hệ thống dịch vụ, tạo nên những trải nghiệm đặc trưng, khác biệt, qua đó gia tăng giá trị kinh tế và củng cố hình ảnh Việt Nam trên thị trường du lịch trong nước và quốc tế.

Nhưng để tạo được sự khác biệt, vấn đề không nằm ở việc đưa càng nhiều yếu tố văn hóa vào sản phẩm du lịch càng tốt. "Văn hóa là một trong những tài nguyên lớn nhất, đặc sắc và hấp dẫn nhất của du lịch Việt Nam. Tuy nhiên, văn hóa Việt Nam đặc biệt phong phú, đa dạng và không phải thành tố nào cũng phù hợp để khai thác, phát triển du lịch. Trong các chương trình du lịch văn hóa cần lựa chọn những giá trị phù hợp, chuyển tải thông qua các dịch vụ thích hợp để tạo ra sản phẩm du lịch đặc trưng. Chỉ có các sản phẩm đặc trưng mới tạo nên thương hiệu", PGS.TS Dương Văn Sáu nhận định.

Yêu cầu lựa chọn và khai thác có chừng mực càng trở nên đáng lưu ý khi thị trường văn hóa - giải trí và du lịch văn hóa phát triển nhanh. Doanh thu của ngành văn hóa - giải trí gia tăng cho thấy nhu cầu hưởng thụ văn hóa của người dân ngày càng lớn trong bối cảnh thu nhập được cải thiện; sự phát triển của du lịch văn hóa cũng cho thấy khả năng chuyển hóa giá trị văn hóa thành nguồn lực kinh tế. Tuy nhiên, TS Phạm Thúy Quỳnh Nga, Học viện Hành chính và Quản trị công lưu ý, quá trình tăng trưởng này đặt ra yêu cầu bảo đảm chất lượng nội dung, tránh thương mại hóa đơn thuần làm suy giảm giá trị truyền thống.

Bởi vậy, câu chuyện công nghiệp văn hóa tiếp sức cho du lịch cuối cùng vẫn trở về bài toán hài hòa giữa khai thác và gìn giữ. Một chương trình truyền hình có thể đưa du khách đến Bản Liền, một sản phẩm sáng tạo có thể làm mới trải nghiệm tại điểm đến, nguồn khách mới có thể mở thêm sinh kế cho người dân. Nhưng sức sống lâu dài của những sản phẩm ấy vẫn phụ thuộc vào việc giá trị riêng của mỗi vùng đất được gìn giữ đến đâu trong quá trình đưa vào thị trường.

Khi văn hóa, sáng tạo và công nghệ gặp nhau trên nền tảng ấy, công nghiệp văn hóa có thể tạo thêm động lực cho du lịch mà không làm nhạt đi bản sắc. Và chính những giá trị riêng có của từng vùng đất, khi được kể bằng những cách mới và khai thác có trách nhiệm, sẽ trở thành nguồn lực để du lịch Việt Nam tạo dấu ấn bền vững hơn. ■

"CƠN LỐC" PHIM

Những khoảng trống cần kiểm soát

● HOÀNG HƯƠNG

Từ đầu năm 2026, Trung Quốc đã gỡ bỏ 68.000 phim ngắn vi phạm và xử lý hơn 1.200 tài khoản. Tại Việt Nam, phim ngắn nước ngoài phổ biến trên không gian mạng phải tuân thủ các quy định về nội dung, phân loại và nhận diện nội dung do AI tạo ra. Tuy nhiên, tình trạng phim bị chia nhỏ, đổi tên và phát tán qua nhiều tài khoản đang tạo ra những khoảng trống cần kiểm soát cũng như xác định trách nhiệm.

Hàng rào pháp lý

Theo Điều 18 và Điều 21 Luật Điện ảnh số 05/2022/QH15, chủ thể được phép phổ biến phim trên không gian mạng là doanh nghiệp, đơn vị sự nghiệp, tổ chức có nội dung đăng ký kinh doanh, chức năng hoặc nhiệm vụ phù hợp. Trước khi phổ biến, phim phải có Giấy phép phân loại phim, Quyết định phát sóng hoặc được chủ thể đủ điều kiện tự thực hiện phân loại. Trường hợp chưa đủ điều kiện tự phân loại, chủ thể phải đề nghị Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch hoặc cơ quan được Bộ ủy quyền thực hiện phân loại.

Chủ thể phổ biến phim phải chịu trách nhiệm trước pháp luật về nội dung và kết quả phân loại; thông báo danh sách phim, kết quả phân loại; hiển thị mức phân loại, cảnh báo; không phổ biến phim có nội dung bị nghiêm cấm và phải gỡ bỏ phim vi phạm khi có yêu cầu bằng văn bản của cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

Về nội dung, Điểm h Khoản 1 Điều 9 Luật Điện ảnh nghiêm cấm hoạt động điện ảnh có nội dung kích động bạo lực, hành vi tội ác thông qua việc thể hiện chi tiết cách thức thực hiện; hình ảnh, âm thanh, lời thoại, cảnh đánh đập, tra tấn, giết người dã man, tàn bạo và những hành vi khác xúc phạm nhân phẩm con người, trừ trường hợp các nội dung đó được thể hiện nhằm phê phán, tố cáo, lên án tội ác, đề cao chính nghĩa, tôn vinh giá trị truyền thống, văn hóa. Nội dung dâm ô, trụy lạc, loạn luân; xâm phạm quyền, lợi ích hợp pháp của trẻ em, người chưa thành niên; vi phạm nguyên tắc bình đẳng giới cũng thuộc diện bị nghiêm cấm.

Quy định về phân loại phim được cụ thể hóa tại Thông tư số 05/2023/TT-BVHTTDL. Điều 2 quy định các mức phân loại từ P đến T18; loại C không được phép phổ biến. Tiêu chí phân loại bao gồm bạo lực, tình dục, ma túy, kinh dị, ngôn ngữ thô tục, hành vi nguy hiểm, dễ bắt chước… Điều đó cũng có nghĩa, một bộ phim không thuộc loại C không đồng nghĩa với việc có thể phổ biến cho mọi lứa tuổi mà không cần phân loại và cảnh báo phù hợp.

Sự xuất hiện của AI không làm thay đổi bản chất pháp lý của phim. Khoản 2 Điều 3 Luật Điện ảnh xác định phim có thể được biểu hiện bằng hình ảnh do thiết bị kỹ thuật, công nghệ tạo ra theo nguyên tắc của ngôn ngữ điện ảnh. Vì vậy, phim có nhân vật, giọng nói hay bối cảnh được tạo bằng AI vẫn thuộc phạm vi điều chỉnh của Luật Điện ảnh.

Luật Trí tuệ nhân tạo số 134/2025/QH15 đặt thêm yêu cầu về nhận diện nội dung. Điều 11 quy định nhà cung cấp hệ thống phải bảo đảm âm thanh, hình ảnh, video do AI tạo ra có dấu hiệu ở định dạng máy đọc; bên triển khai phải thông báo khi công khai nội dung do AI tạo ra hoặc chỉnh sửa có khả năng gây nhầm lẫn về tính xác thực. Nội dung mô phỏng ngoại hình, giọng nói người thật hoặc sự kiện có thật phải có nhãn dễ nhận biết.

Do có nhiều hình thức nhận diện, việc không nhìn thấy nhãn AI bằng mắt thường chưa đủ để kết luận có vi phạm. Ngược lại, việc gắn nhãn AI cũng không thể thay thế các yêu cầu về phân loại và kiểm soát nội dung phim.

Nghị định số 131/2022/NĐ-CP quy định phim có nội dung bị nghiêm cấm phải được dừng, gỡ bỏ chậm nhất trong 24 giờ kể từ khi có yêu cầu. Nghị định số 87/2026/NĐ-CP quy định xử phạt đối với các hành vi không phân loại, không hiển thị kết quả phân loại, không kiểm soát độ tuổi hoặc không gỡ bỏ phim vi phạm.

... và những khoảng trống cần kiểm soát

Trên thực tế, phim ngắn thường xuất hiện dưới dạng hàng loạt đoạn rời do nhiều tài khoản khác nhau đăng tải. Việc xé nhỏ thời lượng trở thành một cách "ngụy trang": Thay vì thực hiện đầy đủ các yêu cầu đối với chủ thể phổ biến phim, phân loại, hiển thị mức phân loại, cảnh báo và thông báo danh sách phim, các bên phát tán chia câu chuyện thành những trích đoạn độc lập chỉ dài vài phút. Khi hòa vào dòng nội dung thông thường trên mạng xã hội, những đoạn phim này dễ được nhìn như video do người dùng đăng tải hơn là một tác phẩm điện ảnh đang được phổ biến.

Sự nhập nhòa giữa "tác phẩm điện ảnh" và "video clip cá nhân trên mạng xã hội" vì thế trở thành kẽ hở để né tránh các yêu cầu tại Điều 21 Luật Điện ảnh. Một khoảng trống khác nằm ở chính nội dung. Nhiều phim ngắn AI chưa có dấu hiệu rõ ràng đến mức có thể xác định ngay là nội dung bị cấm để áp dụng biện pháp ngăn chặn, gỡ bỏ theo Điều 9 Luật Điện ảnh, nhưng thông điệp xuyên suốt lại chứa nhiều yếu tố tiêu cực.

Không ít phim nhồi vào đầu người xem quan niệm rằng tiền bạc và quyền lực có thể chi phối mọi thứ; phụ nữ trẻ đẹp muốn tiến thân phải dùng nhan sắc để mồi chài, quyến rũ đại gia hoặc "tổng tài"; những mâu thuẫn trong đời sống được giải quyết bằng thủ đoạn tàn nhẫn, phi đạo đức. Sự dung tục, kích dục hay bạo lực tâm lý thường được cài dưới dạng ẩn ý, nửa kín nửa hở, khó nhận diện và xử lý bằng những tiêu chí cấm tuyệt đối, nhưng vẫn có khả năng tác động tiêu cực đến thẩm mỹ và nhân sinh quan của giới trẻ.

Đáng chú ý, nhiều tài khoản còn "lách luật" bằng cách phổ biến phim không phép xuyên biên giới. Phần lớn phim ngắn AI đang được lan truyền trên mạng xã hội tại Việt Nam là phim không phép. Sau khi Trung Quốc siết chặt kiểm duyệt và gỡ bỏ hàng chục nghìn phim AI vi phạm, một lượng lớn phim được chạy phụ đề tự động hoặc lồng tiếng Việt rồi tiếp tục phát tán tại thị trường Việt Nam.

Chuỗi phát tán lại được chia nhỏ: Tài khoản đăng tải có thể ở một nơi, website chứa bản phim đầy đủ ở nơi khác, trong khi chủ thể hưởng lợi nằm ở một địa chỉ khác. Cách vận hành này khiến việc xác định chủ thể vi phạm và trách nhiệm pháp lý trở nên phức tạp hơn.

Một kiểu "lách luật" khác là chiến thuật "bình mới, rượu cũ" để đối phó với cơ chế hậu kiểm. Hiện nay, việc giám sát nội dung trên mạng chủ yếu vận hành theo trình tự phát hiện, thông báo, gỡ bỏ. Trong khi đó, các nhóm phổ biến phim không phép có thể liên tục tạo ra phiên bản mới. Khi một kênh hoặc video bị gỡ, các công cụ biên tập, trong đó có AI, cho phép họ nhanh chóng thay tiêu đề, ảnh đại diện, lời dẫn hoặc phụ đề, lập tài khoản mới rồi tái đăng tải.

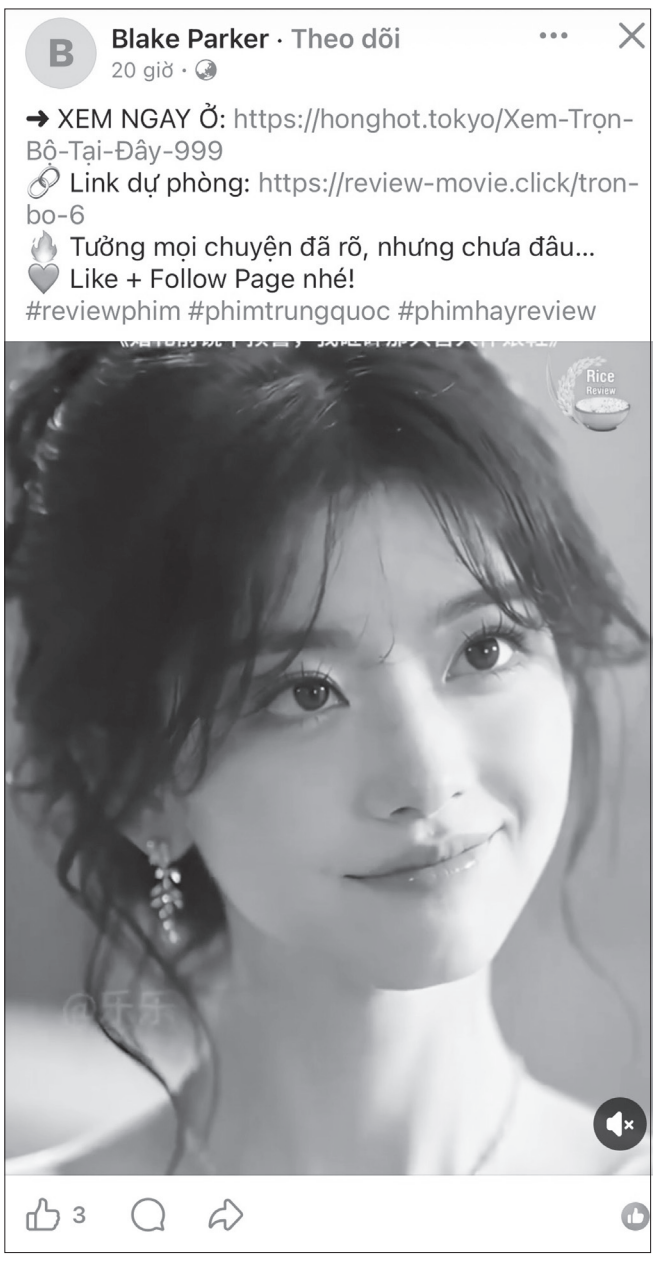
Hệ quả là công tác xử lý dễ rơi vào vòng lặp: Nội dung bị gỡ ở chỗ này nhưng gần như lập tức xuất hiện ở chỗ khác, dưới một tên gọi và hình thức khác. Phía sau quá trình phát tán ấy là lợi ích kinh tế. Lượt xem, quảng cáo, lượng người theo dõi, phí xem phim hoặc lưu lượng truy cập được dẫn sang website, ứng dụng khác trở thành động lực duy trì việc phổ biến phim không phép.

Việc Cục Phát thanh và Truyền hình Quốc gia Trung Quốc chính thức ban hành Biện pháp Quản lý Phát triển Phim ngắn từ ngày 1.9.2026, thiết lập hệ thống kiểm duyệt ba cấp độ dựa trên quy mô đầu tư và tầm ảnh hưởng xã hội của tác phẩm, cho thấy cơ quan quản lý nước này đã chuyển từ trạng thái quan sát sang can thiệp trực tiếp bằng các biện pháp quản lý cụ thể.

Với tốc độ sản xuất, chỉnh sửa và tái phát tán nội dung hiện nay, thách thức không còn dừng ở việc phát hiện một bộ phim vi phạm để gỡ bỏ. Khi một nội dung có thể được xé nhỏ, đổi tên, lồng tiếng, thay hình đại diện rồi xuất hiện trở lại chỉ sau một thời gian ngắn, cơ chế quản lý buộc phải theo sát cả chuỗi phổ biến và chủ thể hưởng lợi phía sau. Nếu chỉ xử lý từng video đơn lẻ, cuộc đua giữa phát tán và gỡ bỏ rất dễ trở thành một vòng lặp không có điểm dừng. Bịt những khoảng trống ấy vì thế là điều kiện để các quy định đã có thực sự đi vào đời sống số.■

Ngày 25.9, Cục Điện ảnh (Bộ VHTTDL) ban hành Công văn số 1919/ĐA-VP về việc chấp hành quy định phổ biến phim trên không gian mạng. Văn bản được gửi tới các doanh nghiệp, đơn vị sự nghiệp, tổ chức phổ biến phim; các đơn vị quản lý, vận hành nền tảng truyền thông số, nền tảng trung gian và kho ứng dụng có cung cấp phim, ứng dụng phổ biến phim tại Việt Nam.

Cục Điện ảnh cho biết đang phối hợp với các cơ quan chức năng kiểm tra, rà soát, xác minh các trường hợp tổ chức, cá nhân có dấu hiệu vi phạm quy định pháp luật về điện ảnh khi phổ biến phim trên nền tảng, ứng dụng và không gian mạng. Trường hợp xác định có vi phạm, Cục Điện ảnh sẽ xử lý theo thẩm quyền hoặc chuyển thông tin, hồ sơ tới cơ quan có thẩm quyền để xem xét, xử lý theo quy định.

Tài khoản đăng phim ngắn kèm lời mời theo dõi và đường dẫn tới các website "xem trọn bộ" Ảnh chụp màn hình

NGẮN AI VÀ HỆ LỤY

Cần tiêu chí cho cuộc chơi mới

● THÙY TRANG

AI đang làm thay đổi đáng kể cách sản xuất và phát hành phim ngắn, từ xây dựng ý tưởng, kịch bản, hình ảnh đến lồng tiếng, phụ đề và hậu kỳ. Khi thời gian và chi phí sản xuất được rút ngắn, việc làm phim trở nên dễ tiếp cận hơn, đồng thời đặt ra yêu cầu rõ hơn về chất lượng, nội dung và vai trò của con người. Theo các chuyên gia, AI có thể mở thêm năng lực sáng tạo, nhưng quá trình ứng dụng công nghệ cần có những tiêu chí phù hợp để người làm phim làm chủ công cụ, thay vì để công nghệ dẫn dắt.

Cần tiêu chí cho sáng tạo bằng AI

Phân tích sự thay đổi mà AI đang tạo ra đối với điện ảnh, TS Phạm Huy Quang, Hiệu trưởng Trường ĐH Sân khấu - Điện ảnh TP.HCM cho rằng, AI không nhất thiết là mối đe dọa đối với ngành. Nếu được sử dụng có kiểm soát, công nghệ có thể mở thêm không gian và năng lực sáng tạo cho người làm phim.

Theo TS Phạm Huy Quang, việc định hướng và kiểm soát là cần thiết bởi nếu sử dụng không phù hợp, nội dung được tạo ra có thể không tương thích với thuần phong mỹ tục, xu hướng thị trường và những định hướng phát triển của ngành. "AI có thể hỗ trợ các bạn làm phim. Các bạn không nhất thiết phải có những thiết bị đắt tiền như máy quay, đèn chiếu sáng hay bộ dựng. Chỉ cần có câu lệnh phù hợp, công nghệ có thể hỗ trợ tạo ra nhiều thành phần của quá trình sản xuất", ông nói.

Chính sự dễ tiếp cận ấy cũng đặt ra yêu cầu cao hơn đối với năng lực sử dụng công nghệ. Theo TS Phạm Huy Quang, cần có những bộ tiêu chí để kiểm soát quá trình sáng tạo bằng AI, đặc biệt ở phần nội dung và tư tưởng của tác phẩm. Ông cho rằng AI có thể hỗ trợ người làm phim hình dung trước bối cảnh, ánh sáng, chuyển động, diễn xuất hoặc tạo bản phân cảnh. Những công đoạn trước đây phải thực hiện thủ công nay có thể được rút ngắn đáng kể nhờ công nghệ. Đây là lợi thế đối với những người trẻ chưa có điều kiện đầu tư nhiều thiết bị sản xuất.

Từ góc độ đào tạo, Trường ĐH Sân khấu - Điện ảnh TP.HCM cũng bắt đầu đưa các học phần liên quan đến AI vào chương trình, giúp sinh viên hiểu và kiểm soát công nghệ thay vì để công nghệ thay thế quá trình sáng tạo của người làm phim.

Dù AI có thể tạo hình ảnh, chuyển động, bối cảnh và nhiều thành phần kỹ thuật, TS Phạm Huy Quang cho rằng yếu tố quyết định của điện ảnh vẫn là cảm xúc mà tác phẩm tạo ra cho người xem. "Quan trọng nhất của phim ảnh là cảm xúc. Làm gì thì làm, cuối cùng phải mang lại cảm xúc cho người xem. Chứ không phải chúng ta làm phim hay đến mấy, diễn viên diễn tốt đến mấy nhưng không có cảm xúc đến khán giả thì vẫn không đạt được giá trị cuối cùng", ông nói.

Hiệu trưởng Trường ĐH Sân khấu - Điện ảnh TP.HCM nhấn mạnh, AI đặc biệt hữu ích trong việc hình dung ý tưởng, tạo bản demo hoặc xây dựng bản phân cảnh. Công nghệ có thể rút ngắn một số công đoạn, giúp người làm phim nhìn thấy trước bối cảnh, ánh sáng, chuyển động và hiệu ứng muốn thể hiện. Nhưng một bộ phim vẫn cần con người tham gia vào quá trình sáng tạo và tổ chức câu chuyện. Đây cũng là lý do AI có thể phù hợp hơn với một số dạng phim, trong đó có hoạt hình, trong khi phim tài liệu, phim truyện đặt ra những yêu cầu đặc thù về tính hiện thực và sự tôn trọng đời sống.

Chia sẻ với *Văn Hóa,* đạo diễn Hồ Ngọc Xum cho rằng AI có thể hỗ trợ quá trình làm phim nhưng khó thay thế hoàn toàn con người. Theo ông, công nghệ hiện nay có thể tạo ra những biểu hiện hình ảnh nhất định, song những yếu tố thuộc về con người vẫn là phần khó thay thế. "Công nghệ AI chỉ hỗ trợ, khó có thể thay thế con người thật. Tuy nhiên, tôi cho rằng các cơ quan quản lý nhà nước về văn hóa, điện ảnh cần có sự định hướng", đạo diễn Hồ Ngọc Xum nói.

Số lượng không đồng nghĩa với chất lượng

Những yêu cầu về tiêu chí, định hướng càng trở nên rõ hơn khi AI đang làm thay đổi gần như toàn bộ quy trình sản xuất phim. Trước đây, một tác phẩm dù có thời lượng ngắn, vẫn cần đến biên kịch, đạo diễn, diễn viên, trường quay và ê kíp hậu kỳ. Thời gian, nhân lực và chi phí là những yếu tố giới hạn số lượng tác phẩm có thể đưa ra thị trường. AI đang làm thay đổi những giới hạn ấy khi có thể tham gia vào nhiều công đoạn, từ gợi ý cốt truyện, phát triển kịch bản, tạo nhân vật, bối cảnh, chuyển động đến lồng tiếng, dịch thuật và hậu kỳ.

Hàng loạt phim do AI tạo có nội dung tiêu cực đang xuất hiện dày đặc trên các nền tảng mạng xã hội Ảnh chụp màn hình

Phim ứng dụng AI nhanh chóng tạo thêm nhiều biến thể mà không phải xây dựng lại toàn bộ quy trình. Tên nhân vật, gương mặt, giọng nói, bối cảnh có thể thay đổi, trong khi khung xung đột gần như được giữ nguyên.

Không gian phát hành cũng mở rộng khi AI giúp phim vượt qua rào cản ngôn ngữ. Các công cụ dịch, lồng tiếng và tạo phụ đề cho phép một tác phẩm nhanh chóng có thêm nhiều phiên bản để tiếp cận các thị trường khác. Sau khi được Việt hóa, nội dung có thể tiếp tục bị chia nhỏ và phát tán qua nhiều tài khoản. Từ đó hình thành mô hình khai thác sự chú ý của người xem. Lượt xem, quảng cáo, lượng người theo dõi hay lưu lượng truy cập được dẫn sang website, ứng dụng khác đều có thể tạo ra giá trị kinh tế.

Cách kể chuyện cũng thường được thiết kế để duy trì tò mò và kéo dài cảm xúc. Khi một tập kết thúc, họ tiếp tục được đề xuất những tập khác hoặc các bộ phim có mô típ tương tự. Các tập không phải lúc nào cũng xuất hiện đúng thứ tự, khiến người xem có xu hướng tìm đến tài khoản đăng tải hoặc đường dẫn được giới thiệu để xem trọn vẹn câu chuyện. Vấn đề vì thế không chỉ nằm ở số lượng phim tăng nhanh, mà còn ở loại nội dung đang được sản xuất và phân phối. Một số phim ngắn khai thác dày đặc các tình huống bắt nạt, làm nhục, ngoại tình, coi thường người nghèo, chèn ép cấp dưới, bạo lực, ngược đãi trẻ em...

Phim ảnh hoàn toàn có thể phản ánh cái xấu để cảnh báo hoặc phê phán. Nhưng khi bạo lực trở thành phương tiện tạo cao trào, đồng thời là cách giải quyết xung đột, câu chuyện có thể gieo vào người xem những cách nhìn lệch lạc về quyền lực, tiền bạc và công bằng. Trong một số mô típ, nhân vật chỉ được tôn trọng sau khi thân phận giàu có được hé lộ hoặc khi phía sau họ xuất hiện một người có quyền lực; pháp luật và các thiết chế xã hội gần như vắng bóng trong quá trình giải quyết mâu thuẫn.

Sự phát triển của phim ngắn AI đang đặt điện ảnh trước thay đổi lớn về phương thức sản xuất hơn là câu chuyện đơn giản về việc máy móc thay thế con người. Công nghệ giúp việc làm phim trở nên dễ tiếp cận hơn, rút ngắn nhiều công đoạn và mở rộng khả năng thử nghiệm. Nhưng khi số lượng tác phẩm có thể tăng rất nhanh, yêu cầu về chất lượng, bản sắc, trách nhiệm nội dung và năng lực thẩm định cũng trở nên cấp thiết hơn.

AI mở rộng cánh cửa làm phim cho nhiều người, nhất là những người trẻ chưa có điều kiện về thiết bị và kinh phí. Nhưng khi công nghệ giúp việc sản xuất trở nên nhanh và dễ hơn, những tiêu chí về nội dung, chất lượng và trách nhiệm sáng tạo càng cần được đặt ra rõ ràng. Đó cũng là cách để AI trở thành công cụ hỗ trợ người làm phim, thay vì cuốn quá trình sáng tạo đi theo tốc độ của công nghệ. ■

VĂN HÓA TRONG BÀI TOÁN TĂNG TRƯỞNG HAI CON SỐ

Kỳ 2:

Làm gì để du khách ở thêm một đêm?

● DUY PHONG

Di sản có thể đưa du khách đến một địa phương. Để họ dành thêm thời gian, mua thêm trải nghiệm và muốn quay lại, cần sản phẩm có chất lượng cùng những dịch vụ kết nối thuận tiện. Giá trị kinh tế bền vững phải được tạo ra trong quá trình gìn giữ di sản và cải thiện sinh kế của cộng đồng.

Ở Văn Miếu - Quốc Tử Giám, tour đêm *Tinh hoa đạo học* mở thêm một cách tiếp cận không gian vốn gắn với lịch sử giáo dục. Theo giới thiệu của đơn vị quản lý, chương trình kết hợp câu chuyện di tích với ánh sáng và trình chiếu 3D mapping. Công chúng được dẫn vào những nội dung về việc học, khoa cử và các giá trị đạo học qua một hình thức trải nghiệm khác với tham quan ban ngày.

Sản phẩm ấy gợi ra một câu hỏi kinh tế: Khi có thêm lý do để ra khỏi khách sạn vào buổi tối, du khách sẽ thay đổi lịch trình và mức chi tiêu thế nào? Câu trả lời cần dữ liệu về người mua, hành trình và dịch vụ họ sử dụng. Sự xuất hiện của tour mới là điểm khởi đầu cho việc đo hiệu quả, chưa đủ chứng minh khách đã ở lại thêm một đêm.

Không gian Văn Miếu - Quốc Tử Giám về đêm

Có di sản quý, cần sản phẩm xứng tầm

Tài nguyên và sản phẩm nằm ở hai khâu khác nhau. Một di tích có thể rất giàu giá trị lịch sử nhưng khách khó hiểu nếu thông tin rời rạc, ngôn ngữ thiếu phù hợp hoặc hành trình tham quan không rõ. Muốn công chúng cảm nhận được sự đặc sắc, cần nghiên cứu nội dung, lựa chọn cách kể và tổ chức trải nghiệm tương xứng với từng nhóm người xem.

Một gia đình có trẻ nhỏ cần cách tiếp cận khác với nhóm nghiên cứu. Khách quốc tế có thể chưa biết bối cảnh của một triều đại, người từng đến nhiều lần lại muốn tìm thêm lớp thông tin mới. Sản phẩm tốt phải giải quyết những khác biệt ấy bằng nội dung đáng tin cậy, người hướng dẫn có năng lực và khả năng lựa chọn, thay vì kéo dài một bài thuyết minh chung.

Điều này cho thấy đầu tư vào di sản bao gồm cả những công việc ít dễ nhận ra bằng mắt. Biên soạn nội dung, dịch thuật, đào tạo thuyết minh, thiết kế lối đi, kiểm tra thông tin và khảo sát công chúng đều tạo nền tảng cho trải nghiệm. Công trình tu bổ là cần thiết, nhưng phần hoạt động sau tu bổ quyết định công chúng có hiểu và trân trọng giá trị được gìn giữ hay không.

Công nghệ có ích khi giúp giải thích điều khó hình dung: Diện mạo một không gian đã biến đổi, kỹ thuật chế tác, diễn tiến lịch sử hay ý nghĩa của biểu tượng. Nếu sử dụng thiếu cân nhắc, âm thanh và ánh sáng có thể lấn át di tích. Tiêu chuẩn lựa chọn cần là mức độ phù hợp với nội dung và không gian, cùng khả năng bảo đảm trải nghiệm lâu dài.

Tại Hội An, hồ sơ của UNESCO ghi nhận thành phố tham gia Mạng lưới các thành phố sáng tạo từ năm 2023 ở lĩnh vực thủ công và nghệ thuật dân gian. Cách tiếp cận trong hồ sơ chú trọng bảo tồn kỹ năng truyền thống, tạo cơ hội cho người trẻ và trao đổi giữa các thế hệ. Điều đáng chú ý là di sản được gắn với người thực hành và quá trình truyền nghề.

Từ đó có thể thấy, một sản phẩm du lịch văn hóa thuyết phục phải giúp khách gặp được đời sống đằng sau cảnh quan. Quan sát một thao tác làm nghề, hiểu vì sao nguyên liệu được lựa chọn, nghe giải thích ý nghĩa một làn điệu có thể tạo giá trị khác với việc chỉ đi qua điểm chụp ảnh. Chiều sâu ấy cần tri thức và sự tham gia của cộng đồng.

Việc tổ chức trải nghiệm cũng phải tôn trọng quyền lựa chọn của chủ thể văn hóa. Không phải mọi nghi lễ đều phù hợp trình diễn theo lịch tour, không phải sinh hoạt riêng tư nào cũng nên trở thành nội dung phục vụ khách. Xác định ranh giới ngay từ khi xây dựng sản phẩm sẽ giúp giữ sự tin cậy giữa người tổ chức, cư dân và công chúng.

Đo giá trị du lịch văn hóa bằng năm chỉ số

Thời gian lưu trú cho biết khách dành bao lâu ở điểm đến. Chi tiêu bình quân phản ánh mức mua dịch vụ, nhưng cần đặt trong cơ cấu giá và loại khách. Tỷ lệ sử dụng nhà cung cấp địa phương giúp nhận diện phần thu nhập giữ lại tại chỗ. Thu nhập của người thực hành, hộ dân cho thấy mức chia sẻ lợi ích. Nguồn lực trở lại bảo tồn phản ánh khả năng duy trì tài nguyên. Năm chỉ số cần được theo dõi cùng chất lượng trải nghiệm và tác động đến cư dân. Tăng lượt khách đơn thuần chưa đủ chứng minh phát triển bền vững.

Mỗi giờ lưu lại phải có lý do

Du khách quyết định ở thêm khi phần thời gian bổ sung mang lại trải nghiệm đáng giá so với chi phí. Một chương trình buổi tối chỉ là một yếu tố trong quyết định đó. Lịch di chuyển, công việc ngày hôm sau, khả năng đặt phòng, phương tiện quay về và nhu cầu của người đi cùng đều có thể ảnh hưởng tới lựa chọn.

Bởi vậy, kinh tế ban đêm cần được thiết kế như một hệ thống dịch vụ có liên hệ. Sau khi kết thúc chương trình, khách có tìm được nơi ăn uống phù hợp, phương tiện về chỗ nghỉ và sản phẩm đang phục vụ khách tại chỗ, khách trong ngày hay khách qua đêm.

Sự kết nối giữa các đơn vị cần được cụ thể hóa bằng thỏa thuận dịch vụ. Khi tour ghép tham quan, biểu diễn và ẩm thực, trách nhiệm của từng bên phải rõ về chất lượng, giờ phục vụ, thay đổi lịch và hoàn trả. Việc cùng quảng bá một điểm đến sẽ khó bền nếu mỗi đơn vị tự xử lý vấn đề theo cách khiến khách phải chạy đi tìm người chịu trách nhiệm.

Để tăng mức chi tiêu, địa phương cũng cần hàng hóa phù hợp với câu chuyện điểm đến. Sách giới thiệu di sản, đồ thủ công có nguồn gốc rõ, sản phẩm thiết kế riêng và trải nghiệm học nghề có thể mở rộng lựa chọn. Khả năng mang theo, chất lượng đóng gói, thông tin sử dụng và phương thức thanh toán tác động trực tiếp tới quyết định mua.

Tuy nhiên, mức chi tiêu cao không nên trở thành lý do loại bỏ những nhóm công chúng ít khả năng chi trả. Các thiết chế cần cân nhắc lịch phục vụ cộng đồng, nhóm học sinh, người cao tuổi và người khuyết tật bên cạnh sản phẩm thương mại. Giá trị giáo dục và khả năng tiếp cận văn hóa là một phần mục đích hoạt động, cần được thể hiện trong phương án vận hành.

Điểm đến có sức cạnh tranh khi tạo được nhiều lựa chọn phù hợp mà vẫn giữ bản sắc. Sao chép cùng một kiểu phố đêm, chương trình ánh sáng hoặc khu bán hàng có thể làm các địa phương trở nên giống nhau. Thay vì bắt đầu từ hình thức đang thịnh hành, cần hỏi tài nguyên, tri thức và cộng đồng ở đây có điều gì đáng để khách dành thời gian.

Người giữ di sản phải được hưởng lợi

Một sản phẩm văn hóa sử dụng kỹ năng, ký ức và hình ảnh của cộng đồng cần có cơ chế chia sẻ lợi ích minh bạch. Nghệ nhân tham gia bao nhiêu buổi, được trả công theo hình thức nào, quyền sử dụng bản ghi ra sao phải được thỏa thuận rõ. Sự tôn vinh có ý nghĩa, nhưng đời sống người thực hành còn phụ thuộc thu nhập thông tin rõ ràng hay không? Các khoảng đứt gãy nhỏ trong hành trình có thể khiến một sản phẩm hấp dẫn khó chuyển thành trải nghiệm trọn vẹn.

Cũng cần phân biệt mở rộng chi tiêu với dịch chuyển chi tiêu. Nếu một người chuyển từ thăm di tích ban ngày sang buổi tối và vẫn dùng cùng các dịch vụ, khoản đóng góp mới có thể hạn chế. Ngược lại, một sản phẩm khiến khách bổ sung một ngày lưu trú, mua thêm dịch vụ địa phương sẽ tạo tác động khác. Chính sách cần dựa vào kết quả khảo sát thay vì suy từ giờ mở cửa.

Dữ liệu cần thiết không quá xa tầm với. Đơn vị vận hành có thể hỏi ngắn về nơi khách lưu trú, lý do mua vé, các hoạt động dự định thực hiện và khả năng quay lại. Doanh nghiệp lữ hành có thể chia sẻ thông tin tổng hợp về lịch trình. Địa phương kết nối những nguồn này để hiểu

và điều kiện làm nghề.

Hồ sơ UNESCO về Hội An ghi nhận việc hỗ trợ các lớp nghệ thuật dân gian cho học sinh và hoạt động trao truyền kỹ năng. Chi tiết này gợi một cách đánh giá rộng hơn: nguồn lực tạo ra từ sức hấp dẫn của điểm đến có giúp nuôi lớp người kế tiếp hay không? Nếu người trẻ không thể học và sống bằng nghề, sản phẩm du lịch sẽ dần thiếu nền tảng.

Thu nhập cộng đồng cũng cần được nhìn ở nhiều vị trí. Người biểu diễn có thể nhận thù lao, người sản xuất bán được hàng, hộ cung cấp dịch vụ có thêm khách. Nhưng một số cư dân có thể chịu tiếng ồn, ùn tắc hoặc giá thuê tăng mà không hưởng lợi tương xứng. Bản đánh giá hiệu quả nên ghi nhận cả những chi phí này để điều chỉnh cách tổ chức.

Giới hạn khai thác phải được xác định theo đặc điểm di sản. Một không gian nhỏ không thể tiếp nhận khách vô hạn, một nghề thủ công cần thời gian thực hành, cư dân cần giờ nghỉ. Việc tăng số lượt bán vé bằng cách đẩy hoạt động vượt sức chịu đựng có thể làm giảm chất lượng trải nghiệm và gây mâu thuẫn với người đang gìn giữ nơi ấy.

Cơ chế đưa nguồn thu trở lại bảo tồn cần rõ ràng và phù hợp quy định áp dụng cho từng đơn vị. Công chúng có quyền biết phí tham quan góp phần vào việc gì; cộng đồng cần được thấy cải thiện về môi trường, an toàn và điều kiện hoạt động. Thông tin minh bạch giúp khoản chi của du khách có thêm ý nghĩa và tăng sự đồng thuận tại chỗ.

Đối với địa phương, bước đi thiết thực là chọn một số tuyến trải nghiệm có khả năng liên kết tốt để hoàn thiện trước. Ban quản lý di sản chịu trách nhiệm nội dung và bảo tồn; doanh nghiệp tổ chức dịch vụ; cộng đồng tham gia thiết kế hoạt động; cơ quan quản lý điều phối hạ tầng và giám sát. Phân công như vậy giúp tránh tình trạng ai cũng quảng bá nhưng không ai chịu trách nhiệm về toàn bộ trải nghiệm.

Sau một thời gian vận hành, cần xem lại sản phẩm dựa trên dữ liệu. Khách bỏ dở ở đâu, phàn nàn điều gì, nội dung nào được quan tâm, người tham gia có muốn tiếp tục hay không là những chỉ báo hữu ích. Việc sửa lịch, giảm quy mô hoặc thay một khâu phục vụ có thể tạo hiệu quả rõ hơn tổ chức thêm một chiến dịch truyền thông lớn.

Một đêm lưu lại chỉ có ý nghĩa lâu dài khi du khách cảm thấy thời gian của mình được tôn trọng và cư dân thấy nơi sống tốt hơn. Văn hóa có thể tạo thêm việc làm và thu nhập từ những giá trị riêng của từng vùng. Điều kiện là nguồn thu hôm nay phải góp phần duy trì những con người, không gian và tri thức làm nên sức hấp dẫn ấy. ■

(Còn tiếp)

Phòng khám "0 đồng" của người lính quân y

● **ĐỨC HOÀNG**

Hơn 15 năm qua, cứ sau giờ làm việc tại đơn vị là Trung tá, y sĩ Ninh Công Khánh (Đồn Biên phòng Sơn Trà, Bộ đội Biên phòng TP Đà Nẵng) lại đều đặn đến các phòng khám "0 đồng" để chữa bệnh miễn phí cho bà con. Từ những người già đau yếu đến trẻ em có hoàn cảnh khó khăn, anh lặng lẽ san sẻ một phần gánh nặng với mỗi gia đình, bằng sự tận tâm của một người thầy thuốc và nghĩa tình của người lính.

Trung tá, y sĩ Ninh Công Khánh khám, chữa bệnh cho người dân

15 năm bền bỉ đến với người dân

Khi nhiều gia đình đã quây quần sau một ngày làm việc, Trung tá, y sĩ Ninh Công Khánh lại bắt đầu hành trình quen thuộc. Ăn vội bữa cơm tối, anh lên xe máy vượt gần 20km để đến điểm khám tại Nhà văn hóa xóm 4, phường Hải Vân.

Đúng 18 giờ, căn phòng nhỏ sáng đèn. Người đau vai gáy, người mắc bệnh xương khớp, người bị thoát vị đĩa đệm hay đau cột sống nhiều năm lần lượt tìm đến. Từng người được anh Khánh thăm khám, châm cứu, bấm huyệt và hướng dẫn chăm sóc sức khỏe. Công việc chỉ kết thúc khi bệnh nhân cuối cùng ra về. Nhịp làm việc ấy đã được anh duy trì đều đặn suốt hơn 15 năm.

Những ngày còn công tác tại Đồn Biên phòng Hải Vân, chứng kiến nhiều người dân vùng biển đau ốm nhưng điều kiện kinh tế khó khăn, không dễ đến bệnh viện điều trị thường xuyên, anh Khánh mạnh dạn mượn nhà sinh hoạt cộng đồng làm nơi khám miễn phí. Không biển hiệu, không kinh phí hoạt động, anh bắt đầu bằng kiến thức chuyên môn, những phương pháp y học cổ truyền và mong muốn giúp bà con vơi bớt đau đớn.

Thời gian đầu, người dân còn e ngại. Rồi khi một số bệnh nhân thấy sức khỏe cải thiện, đi lại và sinh hoạt thuận lợi hơn, câu chuyện về điểm khám nhỏ dần được truyền từ người này sang người khác. Người từng đến chữa bệnh giới thiệu cho người thân, hàng xóm; "phòng khám 0 đồng" vì thế ngày một đông người tìm đến.

Năm 2019, khi được điều động về Đồn Biên phòng Sơn Trà, anh Khánh vẫn duy trì việc khám chữa bệnh miễn phí tại hai địa điểm: Nhà văn hóa xóm 4 và Phòng khám quân dân y kết hợp tại phường Sơn Trà. Với anh, đây không đơn thuần là một công việc thiện nguyện, mà còn là trách nhiệm của người lính đối với nhân dân nơi mình gắn bó.

Năm nay đã 84 tuổi, bà Nguyễn Thị Thanh Xuân xúc động khi nhắc đến người chiến sĩ Quân y đã giúp bà vượt qua quãng thời gian tưởng như phải gắn bó với chiếc xe lăn. "Tôi đi nhiều nơi chữa không khỏi. Gần hai năm nay được chú Khánh kiên trì bấm huyệt, châm cứu nên giờ có thể tự đi lại, không cần chống nạng nữa", bà chia sẻ.

Với một người cao tuổi, việc có thể tự bước đi trở lại là niềm vui lớn của riêng bản thân bà, đồng thời còn giúp gia đình đỡ vất vả trong việc chăm sóc người thân. Những câu chuyện như vậy khiến điểm khám nhỏ ngày càng được nhiều người biết đến. Ngoài người dân Đà Nẵng, một số bệnh nhân từ các địa phương lân cận cũng tìm đến để điều trị các bệnh về xương khớp, thoái hóa cột sống, thoát vị đĩa đệm và cho biết sức khỏe có những chuyển biến tích cực sau quá trình điều trị.

Lấy niềm vui của người bệnh làm phần thưởng

Tại hai điểm khám, Trung tá Ninh Công Khánh chủ yếu áp dụng các phương pháp y học cổ truyền như châm cứu, bấm huyệt, xoa bóp và tác động cột sống. Với những bệnh nhân mắc các bệnh mạn tính như thoái hóa cột sống, đau khớp hay giãn tĩnh mạch, việc điều trị kiên trì giúp nhiều người giảm triệu chứng, cải thiện khả năng vận động và hạn chế phần nào sự phụ thuộc vào thuốc.

Sau ngần ấy năm, người lính quân y không còn nhớ mình đã chữa bệnh miễn phí cho bao nhiêu người. Điều anh nhớ rõ hơn là những nụ cười khi bệnh nhân có thể tự bước đi, những lời cảm ơn mộc mạc hay món quà quê giản dị như bó rau, nải chuối bà con mang đến sau mỗi đợt điều trị. Những tình cảm chân thành ấy trở thành động lực để anh tiếp tục công việc, dù phía sau là không ít nhọc nhằn.

Duy trì cùng lúc hai điểm khám trong khi nhiệm vụ chuyên môn tại đơn vị vẫn bận rộn, đồng nghĩa với việc anh gần như không có thời gian nghỉ ngơi. Có hôm về nhà muộn, mệt đến mức "bưng bát cơm không nổi", nhưng chỉ cần thấy người bệnh bớt đau, có thể trở lại với sinh hoạt thường ngày và gia đình, sự mệt mỏi dường như vơi bớt. "Còn sức khỏe thì tôi còn hỗ trợ người dân. Thấy mọi người khỏe mạnh là động lực lớn nhất của tôi", anh Khánh tâm sự.

Sự sẻ chia của người lính quân y cũng không dừng lại phía sau cánh cửa phòng khám. Nhiều năm qua, Trung tá Ninh Công Khánh còn tích cực tham gia các chương trình thiện nguyện tại vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Anh nhận đỡ đầu 6 em nhỏ có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn trên địa bàn phường Hải Vân và Liên Chiểu. Bên cạnh hỗ trợ vật chất, anh thường xuyên hỏi han việc học, động viên các em cố gắng vươn lên. Với những đứa trẻ còn thiếu thốn cả điều kiện sống lẫn chỗ dựa tinh thần, sự quan tâm đều đặn ấy đôi khi có ý nghĩa như một điểm tựa trong hành trình trưởng thành.

Từ những buổi khám bệnh miễn phí đến việc đồng hành cùng trẻ em khó khăn, những việc làm bền bỉ của anh Khánh đã góp phần lan tỏa hình ảnh gần gũi, nghĩa tình của người lính Bộ đội Biên phòng trong lòng nhân dân.

Năm 2020, Trung tá Ninh Công Khánh được Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen "Những gương mặt tiêu biểu thầm lặng vì cộng đồng", ghi nhận những đóng góp bền bỉ của anh trong nhiều năm.

Theo Thượng tá Trần Doãn Toản, Chính trị viên Đồn Biên phòng Sơn Trà, đơn vị hiện duy trì hai điểm phòng khám quân dân y kết hợp nhằm hỗ trợ người dân có hoàn cảnh khó khăn. Trung tá Ninh Công Khánh là một trong những tấm gương tiêu biểu về tinh thần trách nhiệm, sự tận tụy và tấm lòng với cộng đồng.

Giữa nhịp sống nhiều đổi thay, những "phòng khám 0 đồng" vẫn đều đặn sáng đèn mỗi tối. Ở đó, có người già mong được tự bước đi, có gia đình mong người thân bớt đau đớn, có những đứa trẻ khó khăn tìm thấy thêm một chỗ dựa. Suốt hơn 15 năm, từ những buổi khám bệnh miễn phí đến việc đỡ đầu các em nhỏ, người chiến sĩ quân y ấy vẫn lặng lẽ giúp bà con vơi bớt nhọc nhằn và ở bên những mảnh đời yếu thế cần được sẻ chia. ■

GIẢI PICKLEBALL BÁO *VĂN HÓA* - "PICKLEBALL VĂN HÓA VIỆT 2026":

Khi thể thao trở thành nhịp cầu lan tỏa văn hóa

● **XUÂN TRƯỜNG; ảnh: TRẦN HUẤN**

Hai ngày tranh tài sôi nổi, Giải Pickleball Báo *Văn Hóa* năm 2026 - "Pickleball Văn hóa Việt 2026" không chỉ để lại những trận đấu hấp dẫn mà còn mở ra một không gian giao lưu giàu màu sắc, nơi thể thao, văn hóa và tinh thần cộng đồng cùng hội tụ. Từ sân đấu, những giá trị về lối sống tích cực, văn hóa ứng xử, tinh thần đoàn kết và kết nối cộng đồng được lan tỏa một cách tự nhiên, gần gũi.

Tổng Biên tập Báo *Văn Hóa*, Trưởng ban Tổ chức Giải Nguyễn Anh Vũ phát biểu khai mạc giải đấu

Cục trưởng Cục Nghệ thuật biểu diễn Nguyễn Xuân Bắc và Tổng Biên tập Báo *Văn Hóa*, Trưởng ban Tổ chức Giải Nguyễn Anh Vũ trao giải Nhất, Nhì, Ba hạng mục Giải dành cho Nghệ sĩ

Hai ngày 26 - 27.9, tại sân Dai Kim Pickleball Complex (phường Định Công, Hà Nội), gần 300 vận động viên đến từ nhiều lĩnh vực, ngành nghề đã cùng hội tụ tại Giải Pickleball Báo *Văn Hóa* năm 2026 - "Pickleball Văn hóa Việt 2026". Giải do Báo *Văn Hóa* phối hợp với Công ty cổ phần Diamond Communication và Công ty cổ phần V-Global Holdings tổ chức, chào mừng Ngày Văn hóa Việt Nam (24.11) và hướng tới kỷ niệm 70 năm thành lập Báo *Văn Hóa* (28.3.1957 - 28.3.2027). Ngay từ mùa giải đầu tiên, "Pickleball Văn hóa Việt 2026" đã cho thấy một cách tiếp cận khác: Không chỉ tổ chức một giải thể thao, mà thông qua thể thao để tạo thêm những điểm gặp gỡ giữa văn hóa và cộng đồng.

Từ một giải đấu đến không gian kết nối

Trong phát biểu khai mạc, Tổng Biên tập Báo *Văn Hóa* Nguyễn Anh Vũ, Trưởng ban Tổ chức Giải nhấn mạnh, với Báo *Văn Hóa*, tổ chức một giải thể thao không đơn thuần là tạo ra một sân chơi để tranh tài. Điều Ban Tổ chức hướng tới là thông qua thể thao để kết nối cộng đồng, lan tỏa những giá trị văn hóa tốt đẹp và góp phần khơi dậy tinh thần sống khỏe, sống tích cực trong mỗi người. Từ định hướng ấy, thông điệp "Lấy thể thao làm nhịp cầu kết nối, lấy văn hóa làm nền tảng và lấy tinh thần cộng đồng làm giá trị lan tỏa" trở thành sợi chỉ xuyên suốt giải đấu.

Ý nghĩa của thông điệp không nằm ở những khẩu hiệu được đặt bên ngoài sân đấu, mà được thể hiện từ chính cách giải được tổ chức và cách các vận động viên tham gia. Những người vốn hoạt động trong các lĩnh vực khác nhau, có thể chưa từng gặp nhau trong công việc, lại có cơ hội cùng đứng trên một sân đấu, cùng phối hợp, cùng tranh tài và cùng chia sẻ niềm vui sau mỗi trận đấu. Ở đó, ranh giới giữa nhà quản lý, nghệ sĩ, nhà báo, người làm truyền thông hay vận động viên phong trào dường như được thu hẹp. Trên sân, điều kết nối họ trước hết là niềm yêu thích thể thao và tinh thần giao lưu.

Với giải "Pickleball Văn hóa Việt 2026", tinh thần ấy càng được nhấn mạnh khi giải được thiết kế với ba hạng mục: Giải Lãnh đạo, Giải Văn nghệ sĩ - Truyền thông và Giải Phong trào. Cơ cấu này vừa tạo sự đa dạng về đối tượng tham dự, vừa mở rộng không gian giao lưu giữa nhiều nhóm cộng đồng khác nhau.

Một trong những hình ảnh tạo dấu ấn rõ nét tại giải là sự tham gia của đông đảo văn nghệ sĩ. NSND Tự Long, NSƯT Quang Thắng, (S)TRONG Trọng Hiếu, Bùi Xuân Trường (Double2T), Hà Myo, Hà Lê, nghệ sĩ Trung Ruồi, Hồng Diễm, Thanh Giang, Lâm Vissay... cùng nhiều nghệ sĩ đã trực tiếp tranh tài. Chính sự hiện diện ấy mang lại một màu sắc riêng cho giải đấu. Từ hình ảnh nghệ sĩ trên sân, pickleball hiện lên không chỉ như một môn thể thao đang thu hút người chơi mà còn như một lựa chọn cho lối sống năng động, lành mạnh. Những tiếng cười, sự cổ vũ, những cái bắt tay sau trận đấu góp phần tạo nên bầu không khí cởi mở, đúng với tinh thần kết nối mà giải hướng tới.

Đó cũng là cách văn hóa có thể đi vào đời sống từ những điều rất gần gũi. Không phải lúc nào việc lan tỏa văn hóa cũng cần bắt đầu từ những hoạt động mang tính nghi lễ. Đôi khi, một hành động đẹp trên sân thể thao, cách ứng xử với đối thủ hay tinh thần đồng đội cũng chính là biểu hiện cụ thể của văn hóa.

Không chỉ thắng - thua trên sân đấu

Một giải đấu thể thao, trước hết, phải có sự cạnh tranh. Người chơi bước vào sân với mục tiêu chiến thắng, những pha bóng quyết liệt và những khoảnh khắc căng thẳng là điều không thể thiếu. Nhưng với "Pickleball Văn hóa Việt 2026", kết quả thi đấu không phải giá trị duy nhất được đặt ra. Trong phát biểu khai mạc, Tổng Biên tập Báo *Văn Hóa* Nguyễn Anh Vũ đề nghị các vận động viên thi đấu với tinh thần đoàn kết, trung thực, cao thượng, tôn trọng đối thủ, tôn trọng trọng tài và chấp hành nghiêm Điều lệ giải. Trưởng ban Tổ chức Giải đồng thời gửi gắm thông điệp: "Hãy để mỗi trận đấu là một cuộc tranh tài đẹp, mỗi cái bắt tay là một sự kết nối và mỗi vận động viên là một đại sứ lan tỏa văn hóa thể thao".

Đây có thể xem là một trong những điểm nhấn quan trọng về mặt giá trị của giải. Bởi nếu thể thao chỉ được nhìn qua bảng thành tích, cúp và huy chương, giá trị của một giải đấu sẽ dừng lại khi trận đấu cuối cùng kết thúc. Ngược lại, khi tinh thần thể thao được gắn với văn hóa ứng xử, những giá trị ấy có thể tiếp tục được mang theo trong đời sống. Tôn trọng đối thủ, thi đấu trung thực, biết chúc mừng người chiến thắng, biết động viên người thua cuộc hay giữ tinh thần đoàn kết trong thi đấu đều là những biểu hiện cụ thể của văn hóa.

Vì vậy, điều mà Ban Tổ chức kỳ vọng mỗi vận động viên mang về sau giải không chỉ là kết quả thi đấu, đó còn là "niềm vui, tình bạn, những trải nghiệm đáng nhớ và nguồn cảm hứng tiếp tục rèn luyện thể thao".

Trận chung kết sôi động, hấp dẫn ở nội dung đôi nam, hạng mục Giải Phong trào

Nhìn từ góc độ này, thành công của một giải đấu không chỉ được tính bằng số lượng vận động viên tham dự hay chất lượng chuyên môn của các trận đấu, mà còn ở khả năng tạo ra những kết nối mới và truyền cảm hứng cho cộng đồng.

Tạo nền tảng cho một sân chơi thường niên

Giải Pickleball Báo *Văn Hóa* là giải đấu được định hướng tổ chức thường niên. Ngay từ khi công bố giải, Ban Tổ chức đã xác định đây không phải hoạt động chỉ diễn ra một lần, mà hướng tới xây dựng một sân chơi thường xuyên dành cho cộng đồng những người yêu thích pickleball.

Định hướng này tạo thêm ý nghĩa cho mùa giải đầu tiên. Nếu được duy trì, giải có thể trở thành một điểm hẹn hằng năm, nơi các vận động viên không chỉ trở lại để tranh tài mà còn để gặp gỡ những người bạn, đồng nghiệp và cộng đồng cùng sở thích. Đây cũng là cơ hội để pickleball tiếp tục phát triển trong đời sống thể thao quần chúng. Một sân chơi có tổ chức, có điều lệ, có sự tham gia của nhiều nhóm đối tượng sẽ góp phần tạo thêm môi trường để người chơi rèn luyện, giao lưu và nâng cao ý thức về văn hóa thể thao.

Đặc biệt, việc dành riêng một hạng mục cho văn nghệ sĩ - truyền thông giúp tạo nên cầu nối giữa thể thao với lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật và báo chí. Từ đó, những câu chuyện về thể thao có thêm cơ hội được truyền tải tới công chúng qua nhiều kênh, nhiều góc nhìn.

Cùng với hoạt động thi đấu, Không gian Văn hóa Việt được tổ chức song song với các khu vực trải nghiệm, giao lưu, trò chơi tương tác và giới thiệu sản phẩm. Cách tổ chức này giúp mở rộng phạm vi của giải từ một sân đấu thành một không gian sinh hoạt cộng đồng, nơi thể thao và văn hóa cùng hiện diện. Đây chính là nét riêng mà "Pickleball Văn hóa Việt 2026" hướng tới: Thể

thao không đứng tách khỏi đời sống văn hóa, mà trở thành một phần của đời sống văn hóa.

Sau hai ngày tranh tài sôi nổi, Ban Tổ chức Giải Pickleball Báo *Văn Hóa* năm 2026 - "Pickleball Văn hóa Việt 2026" đã tiến hành trao giải cho các vận động viên đạt thành tích cao ở các hạng mục thi đấu. Ở hạng mục Giải Lãnh đạo, nội dung Lãnh đạo khách mời, giải Nhất thuộc về cặp Nguyễn Anh Vũ - Nguyễn Minh Tiệp. Ở nội dung đôi nam nữ, giải Nhất thuộc về cặp Lê Phương Thúy - Nguyễn Lê Minh; nội dung đôi nam, giải Nhất thuộc về cặp Lê Thanh Hải - Mạc Xuân Tùng.

Ở hạng mục Giải Nghệ sĩ, giải Nhất thuộc về cặp Đào Đức Bá - Ngọc Dung. Ở hạng mục Giải Phong trào, nội dung đôi nữ, giải Nhất thuộc về cặp Huyền Trang - Tuyến Trần; nội dung đôi nam nữ, giải Nhất thuộc về cặp Nguyễn Văn Khoa - Nguyễn Thanh Mai; nội dung đôi nam, giải Nhất thuộc về cặp Ngô Hữu Thảo - Trần Phúc.

Bên cạnh các giải chính, Ban Tổ chức cũng trao nhiều giải phụ nhằm ghi nhận những dấu ấn, nét riêng của các vận động viên trong quá trình tham gia giải, như Giải Quý ông, Giải Người đẹp, Giải Newbie, Giải Fair Play, Giải Dấu ấn phong cách, Giải Cặp đôi đồng điệu…

Trong đời sống hiện đại, khi nhu cầu rèn luyện sức khỏe, giao lưu và tìm kiếm những không gian sinh hoạt tích cực ngày càng được quan tâm, những sân chơi kết hợp được thể thao với văn hóa có thể tạo ra sức hút riêng. Ở đó, con người không chỉ đến để thi đấu mà còn đến để gặp gỡ, chia sẻ và tìm thấy niềm vui trong một cộng đồng cùng sở thích. "Pickleball Văn hóa Việt 2026" vì thế có thể được nhìn nhận không chỉ qua hai ngày tranh tài, mà qua những gì giải để lại sau khi sân đấu khép lại.

Như thông điệp Tổng Biên tập Báo *Văn Hóa* Nguyễn Anh Vũ, Trưởng ban Tổ chức Giải đặt ra từ lễ khai mạc, thể thao là nhịp cầu kết nối, văn hóa là nền tảng và tinh thần cộng đồng là giá trị lan tỏa.

Với mùa giải đầu tiên, "Pickleball Văn hóa Việt 2026" đã đặt những viên gạch đầu tiên cho một sân chơi mang dấu ấn riêng của *Báo Văn Hóa* - nơi thể thao không chỉ để tranh tài, mà còn để kết nối; nơi văn hóa không chỉ được nói đến, mà được thể hiện qua từng hành động; và nơi mỗi vận động viên, như kỳ vọng của Ban Tổ chức, có thể trở thành một "đại sứ" lan tỏa tinh thần thể thao và những giá trị tốt đẹp trong cộng đồng. ■

20th Asian Games
Aichi-Nagoya 2026

Những khoảng cách mong manh đến nghiệt ngã

● **THU SÂM (từ Nagoya, Nhật Bản)**

Chỉ 0,001 điểm khiến Nguyễn Thị Quỳnh Như đứng ngoài bục huy chương. Chỉ 0,08 giây ngăn đội tiếp sức 4x400m hỗn hợp nam - nữ của điền kinh Việt Nam chạm tay vào tấm HCB. Và cũng tại ASIAD 20, một nhà vô địch Olympic có thể dừng bước ngay từ vòng loại. Những con số rất nhỏ đang cho thấy một thực tế lớn: Ở đấu trường thể thao đỉnh cao châu Á, ranh giới giữa thành công và tiếc nuối đôi khi mong manh đến nghiệt ngã.

Đội tiếp sức hỗn hợp cũng chỉ thiếu 0,08 giây để đổi được màu huy chương — Ảnh: QUÝ LƯỢNG

Những sự tiếc nuối

Ngày 24.9 tại Nhà thi đấu thể dục Nagoya, Nguyễn Thị Quỳnh Như bước vào chung kết nhảy chống nữ và hoàn thành hai lượt thi với điểm trung bình 13,449. Phía trên cô, VĐV Trung Quốc Du Siyu đạt 13,450 điểm. Khoảng cách giữa một tấm HCĐ ASIAD và vị trí thứ tư của VĐV Việt Nam chỉ là 0,001 điểm.

Ban tổ chức xác nhận Du Siyu giành HCĐ, còn Quỳnh Như đứng ngay phía sau. HCV thuộc về Yeo Seojeong của Hàn Quốc với 14,483 điểm, HCB thuộc về An Chang Ok của CHDCND Triều Tiên với 13,666 điểm. Trong thể dục dụng cụ, 0,001 điểm nhỏ tới mức gần như không thể cảm nhận bằng mắt thường. Nhưng trên bảng kết quả, nó đủ để phân định người bước lên bục nhận huy chương và người đứng thứ tư.

Sự tiếc nuối càng lớn bởi Quỳnh Như không phải trường hợp duy nhất của thể dục dụng cụ Việt Nam trong ngày hôm ấy. Ở chung kết ngựa vòng nam, Đặng Ngọc Xuân Thiện đạt 14,400 điểm, đứng thứ tư, trong khi Daiki Hashimoto, VĐV giành HCV toàn năng và đơn môn tại Olympic Tokyo 2020 của Nhật Bản giành HCĐ với 14,500 điểm. Khoảng cách là 0,100 điểm. Nguyễn Văn Khánh Phong cũng kết thúc chung kết vòng treo ở vị trí thứ tư. Như vậy, trong cùng một ngày, ba VĐV thể dục dụng cụ Việt Nam đều dừng ngay sát bục huy chương.

Nhưng ASIAD 20 không chỉ đem tới những khoảng cách nghiệt ngã giữa "có" và "không" huy chương. Ngay cả khi đã đứng trên bục nhận huy chương, khoảng cách giữa hai màu huy chương cũng có thể chỉ được tính bằng phần trăm của một giây.

Ở chung kết tiếp sức 4x400m hỗn hợp nam nữ, bộ tứ Tạ Ngọc Tưởng, Quách Thị Lan, Lê Ngọc Phúc và Nguyễn Thị Ngọc tạo nên một trong những màn trình diễn đáng nhớ của điền kinh Việt Nam tại Đại hội. Các VĐV Việt Nam hoàn thành đường chạy với thành tích 3 phút 14 giây 54, phá kỷ lục quốc gia và kỷ lục SEA Games là 3 phút 15 giây 07 được thiết lập cuối năm 2025. Bahrain giành HCV với 3 phút 12 giây 87, lập kỷ lục ASIAD. Ấn Độ về nhì với 3 phút 14 giây 46. Việt Nam về thứ ba với 3 phút 14 giây 54. Giữa HCB và HCĐ chỉ là 0,08 giây. Đó là khoảng thời gian ngắn hơn rất nhiều một cái chớp mắt.

Không có "tấm vé bảo đảm" từ hào quang quá khứ

Sự khắc nghiệt của ASIAD 20 còn được nhìn thấy rõ hơn, khi đặt các VĐV Việt Nam trong tương quan với những tên tuổi hàng đầu thế giới đang tranh tài tại Nhật Bản.

Ngày 23.9, tại vòng loại 10m súng ngắn hơi nữ, Trịnh Thu Vinh đạt 574 điểm, xếp thứ 11 và không lọt vào nhóm 8 xạ thủ tranh chung kết. Đây là kết quả để lại nhiều tiếc nuối, bởi hai năm trước tại Olympic Paris 2024, chính Thu Vinh từng đứng thứ tư chung kết nội dung này với 198,6 điểm.

Nhưng ngay bên cạnh Thu Vinh trên bảng kết quả ASIAD 20 là một cái tên còn đặc biệt hơn: Oh Ye-jin. Tại Olympic Paris 2024, Oh Ye-jin giành HCV 10m súng ngắn hơi nữ với 243,2 điểm, lập kỷ lục Olympic. Thu Vinh đứng thứ tư trong chính trận chung kết đó. Hai năm sau tại Aichi, nhà vô địch Olympic và VĐV Việt Nam lại cùng đạt 574 điểm ở vòng loại ASIAD. Thu Vinh xếp thứ 11, Oh Ye-jin đứng thứ 12 do chỉ số phụ và cả hai cùng không có mặt ở chung kết. Một nhà vô địch Olympic bị loại ngay từ vòng loại ASIAD, là minh chứng đủ rõ cho mức độ cạnh tranh của đấu trường này.

Những kết quả ấy giúp chúng ta có cái nhìn đầy đủ và công bằng hơn với Thể thao Việt Nam. Phạm Quang Huy đến ASIAD 20 với tư cách đương kim vô địch 10m súng ngắn hơi nam. Ba năm trước tại Hàng Châu (Trung Quốc), anh đạt 580 điểm ở vòng loại rồi giành HCV với 240,5 điểm ở chung kết, mang về tấm HCV ASIAD đầu tiên trong lịch sử bắn súng Việt Nam. Nhưng tại Aichi, Quang Huy chỉ đạt 570 điểm, xếp thứ 28 trong 60 VĐV và không thể vào chung kết.

Đáng chú ý hơn, một ngày sau, Quang Huy và Thu Vinh đạt 578 điểm ở vòng loại 10m súng ngắn hơi hỗn hợp nam nữ. Thông số ấy thậm chí cao hơn kỷ lục ASIAD cũ một điểm, nhưng bộ đôi Việt Nam vẫn chỉ đứng thứ sáu và không vào nhóm bốn đội tranh huy chương, bởi ngay trong cuộc thi ấy mặt bằng thành tích đã được đẩy lên rất cao.

Đó có lẽ là một trong những hình ảnh rõ nhất về sự khắc nghiệt của ASIAD 20: Phá được kỷ lục cũ chưa chắc đã đủ để bước vào chung kết của hiện tại. Vì thế, nếu chỉ nhìn vào số huy chương để đánh giá từng cuộc thi, đôi khi chúng ta sẽ bỏ qua một phần quan trọng của thể thao thành tích cao.

Vị trí thứ tư của Quỳnh Như không có huy chương, nhưng khoảng cách 0,001 điểm với HCĐ cho thấy cô đã ở rất gần nhóm VĐV hàng đầu châu lục. Tấm HCĐ của đội tiếp sức 4x400m hỗn hợp chưa phải HCB, nhưng 0,08 giây cùng một kỷ lục quốc gia mới cho thấy điền kinh Việt Nam đã tiến gần đối thủ hơn bằng chính sự cải thiện của mình. Xuân Thiện đứng thứ tư, nhưng 0,100 điểm cách HCĐ cũng là một thông số cụ thể để nhìn thấy khoảng cách cần phải vượt qua.

ASIAD 20 vẫn còn những ngày tranh tài phía trước và Thể thao Việt Nam vẫn còn những cơ hội. Nhưng những gì đã diễn ra tại Aichi-Nagoya cho thấy, đằng sau bảng tổng sắp huy chương còn có một thước đo khác cần được nhìn nhận đó là khoảng cách thực sự giữa VĐV Việt Nam với nhóm dẫn đầu châu lục. Có khoảng cách chỉ là 0,001 điểm, có khoảng cách là 0,08 giây; cũng có khoảng cách vẫn cần thêm nhiều năm đầu tư để thu hẹp. Những vị trí thứ tư đầy tiếc nuối hay những tấm HCĐ sát HCB không thể thay thế cho huy chương cao hơn, nhưng chúng cho thấy các VĐV Việt Nam đã nỗ lực đến đâu và đang đứng ở vị trí nào trong cuộc cạnh tranh ngày càng khốc liệt. Bởi ở thể thao đỉnh cao, đôi khi hành trình từ "rất gần" đến "chạm tới" lại chính là quãng đường khó khăn nhất. ■

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch

● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798

● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam

GIÁ: 5.000đ

Hồi chuông cảnh báo với ô nhiễm tiếng ồn

● HỒNG NHUNG

Ô nhiễm tiếng ồn đô thị là một trong những vấn đề môi trường phổ biến mà nhiều quốc gia đang phải đối mặt hiện hiện nay. Hàng triệu người dân sống tại các thành phố trên khắp thế giới luôn phải tiếp xúc với mức độ âm thanh vượt xa ngưỡng được khuyến nghị. Trước những tác động tiêu cực diễn ra âm thầm và kéo dài, ô nhiễm tiếng ồn được ví như một "kẻ giết người thầm lặng" bởi những hệ quả nghiêm trọng đối với sức khỏe con người.

Tại Mỹ, vấn đề ô nhiễm tiếng ồn ở New York đã ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc sống hằng ngày của người dân. Tại những khu vực đông đúc nhất của Manhattan như Quảng trường Thời Đại, mức độ tiếng ồn thường xuyên dao động từ 80dB đến 90dB vào những giờ cao điểm, chủ yếu do lượng lớn taxi, xe tải, xe buýt và các phương tiện khẩn cấp. Những tòa nhà cao tầng được xây dựng bằng bê tông và thép tạo ra "hiệu ứng hẻm núi", khiến sóng âm dội qua lại giữa các tòa nhà và làm khuếch đại tiếng ồn lên mức cao hơn nhiều so với những khu vực rộng và thoáng. Hệ thống tàu điện ngầm cũng góp phần làm gia tăng tiếng ồn từ dưới lòng đất. Với hàng triệu lượt hành khách sử dụng hệ thống này mỗi ngày, mức độ tiếp xúc với tiếng ồn tích lũy là đáng kể. Theo Chương trình Môi trường Liên Hợp Quốc, khoảng 90% người sử dụng phương tiện giao thông công cộng ở New York phải tiếp xúc với mức tiếng ồn vượt quá giới hạn được khuyến nghị.

Ở các thành phố ở châu Âu, ô nhiễm tiếng ồn cũng gây ra thách thức lớn với cuộc sống của người dân. Giao thông đường bộ là nguồn gây tiếng ồn lớn nhất, tiếp đến là đường sắt và giao thông hàng không. Tình trạng này đã trở thành vấn đề môi trường cấp bách nhất ở châu Âu, ảnh hưởng đến khoảng 112 triệu người, tương đương khoảng 1/5 dân số của châu lục này. Mỗi năm, châu Âu ghi nhận khoảng 66.000 ca tử vong sớm có liên quan đến việc thường xuyên tiếp xúc với tiếng ồn. Bên cạnh đó, hàng chục nghìn ca mắc mới các bệnh tim mạch và tiểu đường.

Tại Trung Quốc, thành phố Quảng Châu, trung tâm sản xuất công nghiệp, đã được xếp vào nhóm những thành phố ồn ào nhất hành tinh. Hoạt động sản xuất công nghiệp diễn ra liên tục, giao thông đường bộ đông đúc, các công trình xây dựng kéo dài và mật độ dân số cao khiến thành phố gần như không ngừng náo nhiệt suốt ngày đêm. Người dân phải sống trong một môi trường âm thanh khắc nghiệt, khiến tuổi thọ thính giác bị ảnh hưởng và mức độ lão hóa nhanh hơn đáng kể so với tuổi sinh học.

Đề cập đến những yếu tố bất lợi cho sức khoẻ vì ô nhiễm tiếng ồn, tiến sĩ Eulalia Peris từ Cơ quan Môi trường châu Âu nhận định, ô nhiễm tiếng ồn đã ảnh hưởng đến sức khỏe của con người bằng cách khiến cơ thể luôn ở trong trạng thái "chiến đấu hoặc bỏ chạy", ngay cả khi bản thân không nhận thức rõ điều đó. Theo thời gian, những yếu tố này cũng làm gia tăng nguy cơ mắc nhiều vấn đề sức khỏe khác nhau, bao gồm bệnh tim, tiểu đường, đột quỵ, béo phì, suy giảm nhận thức ở trẻ em và các vấn đề về sức khỏe tinh thần.

Liên minh châu Âu (EU) đang nỗ lực bảo đảm giảm mức độ tiếng ồn nhiều nhất có thể, để ít gây hại cho môi trường và sức khỏe của người dân. EU đặt mục tiêu giảm 30% số người bị ảnh hưởng mãn tính bởi tiếng ồn giao thông vào năm 2030. Một số quốc gia EU đã tiến hành thực hiện kiểm soát những phương tiện gây tiếng ồn quá mức bằng công nghệ qua việc sử dụng camera đo tiếng ồn. Là thành phố đối mặt với tình trạng ô nhiễm tiếng ồn nghiêm trọng, Pháp đã đầu tư vào chi phí xã hội giải quyết hậu quả do ô nhiễm tiếng ồn lên tới 156 tỉ euro/năm vào năm 2025, cao gấp gần ba lần so với 57 tỉ euro hồi năm 2016.

Tại Trung Quốc, khi các thành phố mở rộng, nhà ở, đường sá, cơ sở kinh doanh, công trường xây dựng và các không gian vui chơi giải trí thường được xây dựng rất gần nhau. Từ năm 2023, nước này đã triển khai dự án thí điểm cấp quốc gia thúc đẩy phát triển các "cộng đồng yên tĩnh", kết hợp giữa cải thiện cơ sở vật chất với công tác quản lý tại địa phương. Theo Bộ Sinh thái và Môi trường Trung Quốc, đến cuối năm 2025, tổng cộng 3.272 cộng đồng yên tĩnh đã được xây dựng trên toàn quốc. Cách tiếp cận hiệu quả này đã đánh dấu bước ngoặt đi đến cơ sở pháp lý vững chắc hơn. Vào tháng 8.2026, Trung Quốc chính thức thông qua Bộ luật Sinh thái và Môi trường quy định về phòng ngừa và kiểm soát ô nhiễm tiếng ồn. Chương trình "cộng đồng yên tĩnh" của Trung Quốc đang mang đến hy vọng có thể giải quyết những vấn đề về tiếng ồn, trước khi trở thành vấn đề căng thẳng kéo dài và lặp đi lặp lại.

Bên cạnh đó, nhiều quốc gia khác trên thế giới cũng đã đưa ra các biện pháp khắc phục tạm thời hạn chế tình trạng này như sử dụng mặt đường ít gây tiếng ồn, tăng cường cây xanh, phân tách làn đường và giám sát tiếng ồn tự động giúp giảm thiểu tiếng ồn ngay từ nguồn. Kinh nghiệm xử lý tiếng ồn của các nước hiện nay đang cho thấy sự chủ động trong nỗ lực nhằm giảm tình trạng ô nhiễm tiếng ồn, đồng thời củng cố thêm niềm tin ra đời cơ sở pháp lý vững chắc hơn. Đây cũng là mô hình đáng chú ý trong việc xây dựng môi trường đô thị yên tĩnh, hài hòa và nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân. ■

Ô nhiễm tiếng ồn được ví như một "kẻ giết người thầm lặng" gây nghiêm trọng đối với sức khỏe con người
Ảnh: AI

GÓC BÌNH LUẬN

Tín hiệu đáng chú ý

● LAM SA

Sự bùng nổ của trí tuệ nhân tạo (AI) đang tạo ra một nghịch lý đáng chú ý trên mạng xã hội, AI càng tạo ra nội dung giống con người, người dùng lại càng muốn biết nội dung mình đang xem có thực sự do con người tạo ra hay không.

Tại Hàn Quốc, hơn 8/10 người dùng mạng xã hội yêu cầu nội dung và quảng cáo được tạo ra bằng AI cần phải được dán nhãn rõ ràng. Con số này cho thấy vấn đề không còn đơn thuần nằm ở chuyện người dùng thích hay không thích AI, mà đang chuyển thành câu hỏi lớn hơn về tính xác thực và niềm tin trên môi trường số.

Trí tuệ nhân tạo đang giúp sản xuất hình ảnh, video, văn bản và quảng cáo nhanh hơn bao giờ hết. Nhưng chính khả năng tạo ra những sản phẩm ngày càng giống thật lại đang đặt ra một câu hỏi lớn rằng người dùng còn biết tin vào điều gì trên mạng.

Theo một cuộc khảo sát do công ty nghiên cứu Opensurvey công bố, 85,6% trong số 900 người dùng YouTube, Instagram và TikTok cho biết các nền tảng mạng xã hội nên công khai liệu một nội dung có được tạo ra bằng AI hay không. Đáng chú ý, 54,1% cho rằng việc gắn nhãn là hoàn toàn cần thiết.

Mức độ đồng thuận cao trên cả ba nền tảng. Tỷ lệ người dùng ủng hộ việc công khai nội dung AI đạt 88% trên YouTube, 85,3% trên Instagram và 83,3% trên TikTok. Những con số này cho thấy sự hoài nghi không tập trung ở một cộng đồng hay nền tảng riêng lẻ, mà phản ánh một mối quan tâm rộng hơn đối với cách nội dung kỹ thuật số đang được sản xuất và phân phối.

Đáng chú ý hơn là cảm nhận của người dùng đối với chính nội dung do AI tạo ra. Gần một nửa số người được hỏi (49,9%) cho biết, những nội dung này tạo cảm giác giả tạo hoặc khó chịu. Trong khi đó, 39% nghi ngờ tính xác thực của thông tin và 33,8% cho rằng việc không công khai sử dụng AI khiến họ mất niềm tin vào nội dung.

Ngược lại, chỉ 11,4% mô tả nội dung AI là sáng tạo, 10,4% cho rằng chúng thú vị và 9,6% cảm thấy mới lạ. Khoảng cách giữa cảm giác hoài nghi và cảm nhận tích cực là một tín hiệu đáng chú ý với nhiều người dùng, vấn đề không nằm ở việc AI có thể tạo ra nội dung hấp dẫn đến đâu, mà là họ có thể tin vào nội dung đó đến mức nào.

Sự hoài nghi cũng lan sang quảng cáo, 13,2% cho rằng quảng cáo gây chú ý vì có vẻ được tạo bằng AI, 20,7% nhận thấy nội dung quảng cáo bị phóng đại. Người dùng mong muốn minh bạch hơn, 37,8% yêu cầu thông báo rõ bài đăng có sử dụng AI hay không, trong khi 33,7% muốn quảng cáo và nội dung tài trợ được nhận diện rõ ràng.

Khi ranh giới giữa thật và giả ngày càng khó phân biệt, minh bạch về nguồn gốc nội dung không còn là lựa chọn mà trở thành điều kiện để duy trì niềm tin. AI có thể giúp tạo nội dung nhanh và hấp dẫn hơn, nhưng chỉ sự công khai rõ ràng về cách công nghệ được sử dụng mới có thể giúp người dùng tiếp tục tin vào những gì họ nhìn thấy trên mạng. ■

Việt Nam quảng bá văn hóa tại Ngày ASEAN

Tại Campuchia vừa diễn ra Ngày ASEAN với chủ đề "Tôn vinh ASEAN đoàn kết, hòa bình và đa dạng văn hóa" do Trường Ngoại ngữ CAM-ASEAN tổ chức.

Đại sứ quán Việt Nam cùng các cơ quan đại diện ASEAN tại Campuchia đã tổ chức các gian trưng bày, giới thiệu những nét đặc trưng về văn hóa, đất nước và con người của các quốc gia thành viên. Tại gian trưng bày, Đại sứ quán Việt Nam giới thiệu các sản phẩm thủ công mỹ nghệ truyền thống, hình ảnh về văn hóa và du lịch Việt Nam và một số sản phẩm tiêu dùng tiêu biểu.

P.MINH